

A tevékeny időskor és a nemzedékek közötti szolidaritás európai éve 2012

Tevékeny időskor és nemzedékek közötti szolidaritás – az EU támogatásával

Támogató

Sem az Európai Bizottság, sem a nevében eljáró személyek nem felelnek azért, hogy a jelen kiadványban foglalt információtartalmakat mások hogyan használják fel.

A Foglalkoztatás, a Szociális Ügyek és a Társadalmi Befogadás Főigazgatósága

D.3 egység

Kézirat lezárva: 2012. június

© Címlapfotó: Getty Image

A nem az Európai Unió tulajdonát képező képek felhasználási és sokszorosítási engedélyéért forduljon közvetlenül a jogtulajdonos(ok)hoz.

A Europe Direct szolgáltatás az Európai
Unióval kapcsolatos kérdéseire
segít Önnek választ találni.

**Ingyenesen hívható telefonszám (*):
00 800 6 7 8 9 10 11**

(*) Egyes mobiltelefon-szolgáltatók nem engednek hozzáférést a 00 800-as telefonszámokhoz, vagy kiszámlázzák ezeket a hívásokat.

Bővebb tájékoztatást az Európai Unióról az interneten talál (<http://europa.eu>).

Katalógusadatok és összefoglaló a kiadvány végén található.

Luxembourg: Európai Unió Kiadóhivatala, 2012

ISBN 978-92-79-25128-3

doi:10.2767/68105

© Európai Unió, 2012

A sokszorosítás a forrás megjelölésével megengedett.

Printed in Belgium

ELEMIKLÓR-MENTES PAPIRRA NYOMTATVA (ECF)

Andor László biztos előszava

Gyakran elfelejtjük, hogy a népesség idősödése valójában csodálatos eredmény – az egészségesebb életkörülmények és a korai elhalálozások számát visszaszorító orvosi vívmányok hozadéka. Fontos az is, hogy ma már mindenki szabadabban döntheti el, mikor és hány gyermeket vállal.

A tevékeny időskor ugyanakkor azt is jelenti, hogy másképp tekintünk az öregedésre: a várható élettartam emelkedésével feljebb toljuk a „fiatalkor” és az „időskor” közötti határvonalat, és jobban megbecsüljük mindazt a támogatást és tapasztalatot, amellyel az idősebbek az élet minden területén a társadalom segítségére lehetnek. A tevékeny időskor arra is lehetőséget kínál, hogy több segítséget nyújtsunk az arra rászoruló idősebbeknek, hogy egészségük romlása ne vezessen automatikusan kirekesztéshez és másoktól való függéshez, hanem méltósággal élhessék életüket.

Mindemellett az elkövetkező évtizedekben kétségtelenül valódi kihívást is jelent majd az európai népesség gyors idősödése és a demográfiai robbanás nemzedékének küszöbönálló nyugdíjba vonulása. Sokan attól félnek, hogy a jövőbeli, jóval idősebb társadalmakban nehezebb lesz az élet, és elkerülhetetlenné válnak a nemzedékek közötti feszültségek vagy akár nyílt konfliktusok.

E szerteágazó célok valóra váltásához szükség van az összes kormányzati szint, a vállalkozások, a szakszervezetek és a civil társadalom támogatására is. A legfőbb szakpolitikai eszközök a tagállami döntéshozók kezében vannak. Mindemellett az Európai Unió (EU) is szerepet vállal ezen a területen: széles körű szakpolitikai eszköztára bevetésével támogatja a tagállamok és más érdekelték erőfeszítéseit.

E kedvezőtlen fejlemények megelőzése érdekében lett 2012 a tevékeny időskor és a nemzedékek közötti szolidaritás európai éve. A cél a tevékeny időskor támogatása az élet minden területén: mind a szakmai, közösségi és családi szerepvállalás, mind pedig az egészséges és független időskor megteremtése tekintetében. Az elkövetkező években erre a tevékeny életmódra kell alapozni a nemzedékek közötti szolidaritást – arra, hogy egyre idősebben is a kezünkben tartjuk az életünket, és nem függünk a fiatalabb generációktól.

Az európai év mindannyiunknak lehetőséget kínál arra, hogy végiggondoljuk, mit tehetünk azért, hogy a tevékeny időskor valósággá váljon, és elhatározzuk, milyen új kezdeményezésekre fogunk vállalkozni a következő években. Ez a brosúra bemutatja, hogyan támogatja az Unió a tevékeny időskorra irányuló erőfeszítéseket, és bizonyoságot tesz az EU erős elkötelezettségéről.

A tevékeny időskor a munkahelyen kezdődik. Egy közelmúltbeli Eurobarométer-felmérésben az európaiak egyharmada vélte úgy, hogy a nyugdíjkorhatár elérése után tovább szeretnének dolgozni, még ha esetleg nem is teljes munkaidőben. Erre sajnos azonban jelenleg nem sok európai polgárnak van lehetősége.

Remélem, hogy e kiadvány megerősíti a tagállamokat az európai szintű együttműködéssel kapcsolatos elhatározásukban, és még eltökéltebb fellépésre ösztönzi őket a tevékeny időskor támogatása terén, biztosítva, hogy a nemzedékek közötti szolidaritás kiállja a népesség idősödésének próbáját.

ANDOR László

*a foglalkoztatásért, a szociális ügyekért
és a társadalmi befogadásért felelős biztos*

Tartalomjegyzék

Andor László biztos előszava.....	1
Bevezetés.....	3
1. A tevékeny idősor és az EU alapvető céljai és értékei	5
2. A tevékeny idősorkort támogató európai uniós jogszabályok	6
<i>A megkülönböztetés tilalma</i>	6
<i>A nemek közötti egyenlőségről szóló jogszabályok.....</i>	6
<i>Munkahelyi egészségvédelem és biztonság.....</i>	7
<i>Szociális biztonság és szabad mozgás</i>	7
3. Hogyan támogatják az uniós strukturális és kohéziós alapok a tevékeny idősorkort?	8
<i>Európai Szociális Alap (ESZA)</i>	8
<i>Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA).....</i>	8
<i>Kohéziós Alap</i>	9
<i>Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA).....</i>	9
4. Kutatás és innováció.....	10
<i>A hetedik kutatási és technológiafejlesztési keretprogram (FP7).....</i>	10
<i>A kohéziós politika a kutatás és az innováció szolgálatában.....</i>	10
<i>Versenyképességi és innovációs keretprogram (CIP).....</i>	10
<i>Közös kutatásprogramozás</i>	11
<i>Európai innovációs partnerség a tevékeny és egészséges idősorkorért.....</i>	11
5. A nemzeti szakpolitikai döntéshozóknak biztosított uniós támogatás: összehangolt stratégiák és kölcsönös tanulás	13
<i>A demográfiai változás megértése</i>	13
<i>Az európai foglalkoztatási stratégia.....</i>	13
<i>Nyitott koordinációs módszer a társadalmi befogadás és a szociális védelem terén</i>	14
<i>Az életkoron alapuló megkülönböztetés elleni küzdelem.....</i>	16
<i>Esélyegyenlőség a fogyatékossgal élők számára</i>	16
<i>A nemek közötti egyenlőség stratégiája.....</i>	16
<i>Szociális innováció.....</i>	17
<i>Az Unió foglalkoztatási és társadalmi szolidaritási programja (Progress)</i>	17
<i>Közegészségügyi prioritások, a testmozgás népszerűsítése és finanszírozása</i>	17
<i>A hozzáférés és a mobilitás javítása</i>	18
<i>A tevékeny idősorkort szolgáló ikt-megoldások támogatása.....</i>	18
<i>Az egész életen át tartó tanulás ösztönzése</i>	19
<i>Zárszó</i>	19

Bevezetés

A tevékeny idősor és a nemzedékek közötti szolidaritás európai éve (2012) minden szinten arra kívánja ösztönözni az érdekelteket, hogy nagyívű célokat állítsanak maguk elé, és lépjenek fel az idősebbek által a társadalomért végzett munka megerősítése és függetlenségük fokozása érdekében, hogy társadalmaink jobban meg tudjanak birkózni a népesség idősödésének problémájával.

Legfőbb ideje egy ilyen kezdeményezésnek, hiszen az 1940-es évek végén és az 1950-es években születettek tömegesen érik el most a nyugdíjkorhatárt. Az Unióban tehát demográfiai változás zajlik, aminek jelentős társadalmi, gazdasági, költségvetési és politikai következményei lesznek.

Két tendencia különösen szembeszökő. Egyfelől az aktív korú (15–64 éves) lakosság összlétszáma 2005-től 2030-ig – azaz a demográfiai robbanás nemzedékének nyugdíjba vonulásával – 20,8 millió fővel csökken. Ez óriási hatással lesz mind az európai foglalkoztatás és növekedés jövőjére, mind a szociális védelmi és egészségügyi rendszerek fenntarthatóságára, hiszen egyre szélesedik a kiadási szükségletek és az adó- és járulékbévételek közötti szakadék.

Másfelől egyre többen érik el az időskort. 2010 és 2030 között várhatóan 57,1 %-kal nő a 80 év felettiek száma ⁽¹⁾. Ezáltal 12,6 millióval több 80 évnél idősebb ember él majd Európában, ami jelentős következményekkel jár az egészségügyi és gondozási szolgáltatások terén.

A demográfiai változások eredményes kezeléséhez olyan pozitív hozzáállásra van szükség, amely az idősebbekben rejlő potenciálra összpontosít. A változásokra adható pozitív válasznak – és ezáltal a nemzedékek közötti szolidaritás megőrzésének – alapja a „tevékeny idősor” fogalma. A tevékeny idősor alapvetően három dolgot jelent:

1. Mind a nők, mind a férfiak megtartása a foglalkoztatásban: a strukturális akadályok leküzdésével (többek között az informális gondozás támogatásával) és megfelelő ösztönzők felkínálásával sok idős embert hozzá lehet segíteni ahhoz, hogy aktív maradjon a munkaerőpiacon, ami előnyös következményekkel jár mind a társadalomra, mind az egyénekre nézve.
2. Az aktív polgári részvétel elősegítése olyan támogató környezet kialakításával, amely hasznosítja az idősebbek által a társadalom javára végzett munkát.
3. Az idősödő férfiak és nők segítése egészségük megőrzésében és a független életforma fenntartásában az egészséges idősorkort célzó megközelítés alkalmazásával az egész életút tekintetében, valamint olyan megfelelő lakhatási és helyi környezet kialakítása révén, amelyben az idősek a lehető legtovább saját otthonukban élhetnek.

Európa csakis a tevékeny idősor előmozdításával lesz képes kezelni a demográfiai változás problémáját: ettől függ jövőbeni jóléte és társadalmi kohéziója.

Az **Európa 2020 stratégia** célja az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés támogatása, így többek között a foglalkoztatás és a termelékenység szintjének növelése és a társadalmi kohézió fokozása. Az uniós stratégia öt egyedi célkitűzést határozott meg, amelyeket Európának 2020-ig teljesítenie kell: ilyen például a 20 és 64 év közötti népesség foglalkoztatási arányának 75 %-ra való növelése, illetve a szegénység és társadalmi kirekesztés által fenyegetettek számának legalább 20 millióval való csökkentése ⁽²⁾.

A tevékeny idősor az Európa 2020 stratégia kulcsfontosságú részét képezi, és az utóbbi sikere nagymértékben függ attól, hogy sikerül-e az idősek számára lehetővé tenni a munkaerőpiacon és azon kívül való teljes értékű érvényesülést. Az időseknek módot kell adni arra, hogy munkavállalóként, fogyasztóként, gondozóként, önkéntesként és polgárként aktívak maradhassanak.

Az Eurobarométer felmérése a tevékeny idősorról

Az Eurobarométer 2012-ben végzett felmérése szerint az európaiak többsége (60%) nem támogatja a nyugdíjkorhatár emelését. Az elutasítás Romániában (87%), Lettországban (86%) és Szlovákiában (83%) a legerősebb. Csak Dániában (58%), Hollandiában (55%), Írországban (53%), az Egyesült Királyságban (51%) és Ausztriában (49%) ért egyet a válaszadók többsége azzal, hogy szükség van a hivatalos nyugdíjkorhatár felemelésére.

Ez az elutasítás azonban nem jelenti azt, hogy az európaiak nem hajlandók tovább dolgozni. Mintegy 61% helyesli azt az elképzelést, hogy az embereknek a nyugdíjkorhatár elérése után is lehetővé kell tenni a munkavállalást, és 53% elutasítja a kötelező nyugdíjba vonulási korhatárt.

A tevékeny idősor jelenti a nemzedékek közötti szolidaritás – a Lisszaboni Szerződés 3. cikkében megnevezett uniós cél – alapját. Lényege, hogy az idősebbek saját sorsuk kovácsai maradhatnak és segíthetik a társadalmat; emellett hozzájárul ahhoz is, hogy többet tehessünk a már mások segítségére szoruló öregekért.

A tevékeny idősor és a nemzedékek közötti szolidaritás európai éve (2012) új lendületet kíván adni a kitűzött – többek között általánosabb gazdasági és társadalmi – célok eléréséhez azáltal, hogy felhívja a figyelmet ezekre a lényeges kérdésekre, megváltoztatja az emberek hozzáállását, és a társadalom minden rétegét együttműködésre ösztönzi azért, hogy az idősebbek aktívak maradhassanak, és a fiatalabb generációk mellett ők is teljes jogú polgárként élhessenek.

⁽¹⁾ Az Eurostat által feltételezett alapforgatókönyv szerint.

⁽²⁾ További célkitűzéseket az oktatás, az éghajlatváltozás és az energia, valamint a kutatás-fejlesztés finanszírozása terén határoztak meg: http://ec.europa.eu/europe2020/reaching-the-goals/targets/index_hu.htm

Az Európai Bizottság reméli, hogy a tematikus év eredményeképpen a tagállamok, a helyi és regionális hatóságok, a szociális partnerek és a civil szervezetek számos új tevékenységgel és kötelezettségvállalással járulnak majd hozzá a tevékeny idősor előmozdításához és ezáltal a nemzedékek közötti szolidaritás megerősítéséhez. Mindenkinek hozzá kell tennie a magáét a kezdeményezéshez, és az európai évet alkalomnak kell tekinteni annak vizsgálatára, hogy mi mindent lehet még tenni a tevékeny idősor előmozdításáért.

Mindez igaz az Európai Unióra is, amely csak korlátozott hatáskörrel rendelkezik a tevékeny idősorra irányuló kérdéskör számos kulcsterületén, mégis sokat segíthet azáltal, hogy támogatja a tagállamok fellépéseit. Ez a brosúra bemutatja, mit tesz az EU a

tevékeny idősor ösztönzéséért. Áttekinti az e területtel foglalkozó szakpolitika támogatására rendelkezésre álló eszközöket:

- az uniós jogszabályokat,
- a strukturális és kohéziós alapokból nyújtott uniós támogatásokat,
- az európai kutatási és innovációs kezdeményezéseket, és
- számos olyan uniós szintű stratégiát, programot, folyamatot és kezdeményezést, amelynek célja a tagállamok és a régiók közötti kölcsönös tanulási folyamat segítése.

A brosúra a már érvényben lévő uniós intézkedések leírásán túl megemlíti néhány olyat is, amely még vita tárgyát képezi: például tervezett jogszabályokat és a 2014–2020 közötti új költségvetési ciklusra előírányzott finanszírozási programokat.

1. A tevékeny idősor és az EU alapvető céljai és értékei

Az EU-nak a tevékeny idősor iránti elkötelezettsége a Szerződésben lefektetett alapvető értékeivel magyarázható. A 2009. évi **Lisszaboni Szerződés** megerősíti: „Az Unió az emberi méltóság tiszteletben tartása, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, a jogállamiság, valamint az emberi jogok [...] tiszteletben tartásának értékein alapul. ⁽³⁾ Az Unió küzd a társadalmi kirekesztés és megkülönböztetés ellen, és előmozdítja a társadalmi igazságosságot és védelmet, a nők és férfiak közötti egyenlőséget, a nemzedékek közötti szolidaritást [...]” ⁽⁴⁾

Ezek az értékek legerősebben és legkifejezettebben **az EU Alapjogi Chartájában** nyilvánulnak meg; a Charta jogilag kötelező érvénnyel bír minden uniós szerv fellépéseire nézve, és az uniós jogszabályok végrehajtása tekintetében a tagállamokra is alkalmazandó. A Charta egyenlőségről szóló fejezete két olyan cikket tartalmaz (lásd a keretes szöveget), amely egyértelműen kapcsolódik a tevékeny idősor kérdésköréhez.

A Charta ezenkívül a tevékeny idősorral kapcsolatos célkitűzésekkel összefüggésben további jogokról is rendelkezik olyan

területeken, mint a nemek közötti egyenlőség, a szociális biztonság, az egészségügy és az oktatás.

Az Unió aláírta a **fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezményt** is, amely kiterjed az egyének autonómiájára, a megkülönböztetés tilalmára, a teljes és tényleges társadalmi részvételre, az esélyegyenlőségre és a hozzáférhetőségre. Ezek a tevékeny idősorral összefüggésben fontos témák számos olyan ember számára, aki szerzett fogyatékossgal él.

Ezenfelül az Európai Unióról szóló szerződés 6. cikkének ⁽²⁾ bekezdése kötelezi az Uniót arra, hogy csatlakozzon az Európa Tanács **emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezményéhez**, amely létrehozza az Emberi Jogok Európai Bíróságát.

Az Európai Bizottság ezenkívül megalkotta az **e-Justice portált (európai igazságügyi portált)**, amely bemutatja az embereknek, hogy milyen jogokkal ruházzák fel őket mindezek az eszközök, és hogyan lehet e jogokat érvényesíteni.

A tevékeny idősor és az EU Alapjogi Chartája

21. cikk (1) bekezdés – A megkülönböztetés tilalma

Tilos minden megkülönböztetés, így különösen a [...] fogyatékossgal [és] kor [...] alapján történő megkülönböztetés.

25. cikk – Az idősek jogai

Az Unió elismeri és tiszteletben tartja az idősek jogát a méltó és önálló élethez, a társadalmi és kulturális életben való részvételhez.

⁽³⁾ Az Európai Unióról szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változatának 2. cikke.

⁽⁴⁾ Uo., 3. cikk.

2. A tevékeny időskort támogató európai uniós jogszabályok

Bár a tevékeny időskorhoz legszorosabban kapcsolódó területek elsősorban a tagállamok hatáskörébe tartoznak, több olyan kulcstéma is van, amelyekkel összefüggésben az uniós jog is érintkezik ezzel a kérdéskörrel. Ilyen jogszabályokat azonban csak azokon a területeken lehet elfogadni, ahol a Szerződések felhatalmazzák az Uniót a fellépésre.

A megkülönböztetés tilalma

Az **irányelv** olyan uniós jogi aktus, amely kötelezi a tagállamokat arra, hogy jogszabályi rendelkezéseket fogadjanak el egy bizonyos eredmény elérése érdekében, azonban nem írja elő pontosan a végrehajtás módját és formáját.

A Szerződésekben meghatározott alapvető európai értékek érvényesítésének részeként figyelmet kell fordítani a megkülönböztetés különféle formái – így a kor és a fogyatékoság alapján történő megkülönböztetés – elleni küzdelemre. Az életkoron alapuló megkülönböztetés veszélyezteti az emberek képességét arra, hogy teljes értékű szerepet játszhassanak a munkaerőpiacon és általánosabban a társadalom életében. A megkülönböztetés alássa a társadalom által a foglalkoztatási célleírások teljesítése és a demográfiai változás kihívásainak kezelése érdekében tett erőfeszítéseket is.

A szakmailag tevékeny időskor megvalósításához feltétlenül orvosolni kell a munkaerőpiacon tapasztalható életkor szerinti megkülönböztetést. Ha az idősebb munkavállalókat arra kéri és ösztönzi, hogy dolgozzanak minél tovább, rendkívül fontos, hogy legyenek számukra munkalehetőségek is. Az életkoron alapuló megkülönböztetés igazságtalanul korlátozza az idősebbek számára elérhető lehetőségeket.

Az EU 2000-ben fogadta el a **2000/78/EK tanácsi irányelvet**, amely létrehozta a valláson, meggyőződésen, fogyatékoságon, életkoron vagy szexuális irányultságon alapuló, foglalkoztatás és munkavégzés során alkalmazott hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem általános kereteit. Az irányelv kötelezi a tagállamokat arra, hogy tekintsék jogszerűtlennek a személyekkel való (többek között a koron és a fogyatékoságon alapuló) egyenlőtlen bánásmódot a munkavállalás, a foglalkozás és az önálló vállalkozás terén, beleértve a toborzás feltételeit, az előmenetelt, a szakképzést, a munkakörülményeket és a szervezetekben való tagságot is.

Az irányelv értelmében a tagállamoknak nemzeti jogszabályok útján meg kell tiltaniuk az életkoron alapuló közvetlen és közvetett megkülönböztetést, valamint zaklatást és viktimizációt (azaz jogsértések miatti panasztétel megtorlásaként a munkáltató által alkalmazott hátrányos intézkedéseket). Csak abban az esetben lehet megengedni az életkoron alapuló különbségtételt, ha azt objektív és jogszerű munkaerő-piaci cél elérése indokolja, és e cél elérésének eszközei megfelelőek és szükségesek.

A megkülönböztetés tilalmának elvét minden tagállam átültette saját nemzeti jogába. Az Európai Bizottság figyelemmel követte ezt a folyamatot, és szükség esetén jogsértési eljárást indított azon tagállamok ellen, amelyek nem hajtották végre kielégítően az irányelv alapelveit.

A 2012-ben esedékes európai év alkalmából az Equinet (az egyenlőséggel foglalkozó testületek európai hálózata) 2011 szeptemberében **Tackling Ageism and Discrimination** (Az életkoron alapuló megkülönböztetés elleni küzdelem) címmel jelentést tett közzé az életkor szerinti egyenlőséggel foglalkozó testületek munkájáról készített felmérés alapján.

Jogszabályjavaslatok

A megkülönböztetés tilalma az árukhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés terén

Az Európai Bizottság irányelvjavaslatot fogadott el az (egyéb szempontok mellett) életkoron alapuló megkülönböztetés tilalmáról az árukhoz és szolgáltatásokhoz, szociális védelemhez és oktatáshoz való hozzáférés terén.

Ezzel az irányelvvel válik teljessé az életkor szerinti megkülönböztetés tilalmára vonatkozó uniós jogszabályi keret. Az irányelvről a Tanácsban még folyik az egyeztetés.

Akadálymentesítés

Az Európai Bizottság fontolgatja egy új európai akadálymentesítési intézkedéscsomag kidolgozását, amely javítaná a fogyasztók árukhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférését.

A jogszabály a potenciálisan sebezhető fogyasztókra – például a fogyatékosággal élőkre és az idősekre – összpontosítana. A nyilvános konzultáció 2012 februárjában zárult le.

Az Európai Bíróság (EB) kijelentette, hogy az életkoron alapuló megkülönböztetés tilalmának elve – mint az egyenlő bánásmód elvének egy sajátos alkalmazási formája – az uniós jog általános elvének tekintendő⁽⁵⁾. Robin Allen (QC) *Evolution of ECJ Case-Law on Age Discrimination* (Az EB esetjogának fejlődése az életkoron alapuló megkülönböztetés terén)⁽⁶⁾ című művében részletesen tanulmányozza az EB állásfoglalásait egyes kulcsfontosságú kérdések (például a nyugdíjazással és a munkaerő toborzásával kapcsolatban alkalmazott korhatárok) tekintetében.

A nemek közötti egyenlőségről szóló jogszabályok

A nők és a férfiak közötti egyenlőség egyike az Unió alapját képező közös értékeknek, előmozdítását a Szerződések az Unió feladatai közé sorolják. Az EU Alapjogi Chartájának 23. cikke kimondja, hogy „a nők és férfiak közötti egyenlőséget minden területen, így a foglalkoztatás, a munkavégzés és a díjazás területén is biztosítani kell.”

Az Unió több kifejezetten a **nemek közötti egyenlőségről szóló irányelvet** fogadott el, amelyek hozzájárulnak a tevékeny időskorral kapcsolatos célkitűzések teljesítéséhez. Ezek a nemek közötti megkülönböztetéssel kapcsolatos olyan kulcsfontosságú

⁽⁵⁾ Lásd az EB által tárgyalt C-144/04. sz. Mangold (2005) és C-555/07. sz. Seda Küçükdeveci (2010) ügyet.

⁽⁶⁾ <http://www.cloisters.com/news-pdf-downloads/robin-allen-qc-evolution-of-ecj-case-law-march-2011.pdf>

problémák megoldására törekednek, amelyek korlátozzák a foglalkoztatáshoz és az egész életen át tartó tanuláshoz való hozzáférést. Ezen egyenlőtlenségek következtében az idősebb nőknek alacsonyabb a nyugdíjvédelme, és nő annak a kockázata, hogy szegénységben kell élniük.

A nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos jogszabályok közül a tevékeny időskor szempontjából különösen lényegesek az alábbi irányelvek:

- A férfiak és nők közötti esélyegyenlőség és egyenlő bánásmód elvének a foglalkoztatás és munkavégzés területén történő megvalósításáról szóló irányelv (2006/54/EK). Ez az átdolgozott irányelv magában foglalja az alábbi kérdéseket szabályozó, régebben hatályos irányelveket:
 - egyenlő díjazás (75/117/EGK),
 - a férfiak és a nők közötti egyenlő bánásmód a munkavállalás, a szakképzés, az előmenetel és a munkakörülmények terén (a 2002/73/EK irányelvvel módosított 76/207/EGK irányelv),
 - foglalkoztatási szociális biztonsági rendszerek (a 96/97/EGK irányelvvel módosított 86/378/EGK irányelv).
- A férfiak és a nők közötti egyenlő bánásmód elvének a szociális biztonság területén történő fokozatos megvalósításáról szóló irányelv (79/7/EGK).
- Az önálló vállalkozói tevékenységet folytató férfiak és nők közötti egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról szóló irányelv (2010/41/EU). Ez az irányelv 2012. augusztustól hatályon kívül helyezi a korábbi (86/613/EGK) irányelvet.
- A nők és férfiak közötti egyenlő bánásmód elvének az áruhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés, valamint azok értékesítése, illetve nyújtása tekintetében történő végrehajtásáról szóló irányelv (2004/113/EK).

Ezeket az irányelveket a nők és férfiak közötti egyenlőségre irányuló európai uniós stratégia (2010–2015) keretében tett nem jogalkotási jellegű fellépések (lásd 16. o.) és az EU foglalkoztatási és szolidaritási programja, a Progress keretében nyújtott pénzügyi támogatások (17. o.) egészítik ki.

Munkahelyi egészségvédelem és biztonság

A munkahelyi egészségvédelem és biztonság kulcsfontosságú a munkahelyi balesetek és a foglalkozási megbetegedések megelőzésében. A fenntartható munkavállalói lét, illetve a tevékeny és egészséges nyugdíjaskor előfeltétele a munkavállalók egészségének és biztonságának biztosítása szakmai pályafutásuk során. Ez a terület fontos részét képezi azoknak az átfogó intézkedéseknek, amelyek célja, hogy ösztönözze és képessé tegye az embereket a tovább tartó munkavégzésre, és ezáltal támogassa a nyugdíjrendszerek fenntarthatóságát.

Az EU elfogadott egy sor **munkahelyi egészségvédelmi és biztonsági irányelvet**, amelyek előírják a foglalkozási kockázatok munkahelyi megelőzésére és a munkavállalók védelmére vonatkozó általános követelményeket. A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy nemzeti jogszabályaik megfeleljenek ezeknek az irányelveknek, és eredményesen végrehajtsák azokat.

Az Európai Bizottság a – jelenleg értékelés alatt álló – munkahelyi egészségvédelemmel és biztonsággal kapcsolatos többéves stratégia (2007–2012) keretében uniós kampányok és figyelemfelhívó kezdeményezések útján támogatja a tagállamok erőfeszítéseit. Az **Európai Munkahelyi Biztonsági és Egészségvédelmi Ügynökség (EU-OSHA)** kulcsszerepet játszik ebben a stratégiában.

Szociális biztonság és szabad mozgás

A tevékeny időskorhoz az is szükséges, hogy az uniós polgárok az EU-ban bárhol élvezhessék szociális védelemmel kapcsolatos jogait. Az Unió intézkedésekkel védi a földrajzi értelemben mobilis személyek hozzáférést azokhoz a szociális biztonsági és védelmi rendszerekhez, amelyek lehetővé teszik az idősebbeknek a társadalmi részvételt és a független életvitelt.

Szociális párbeszéd és tevékeny időskor

Az Európai Bizottság ösztönzi az üzleti szervezetek és a szakszervezetek közötti kétoldalú „szociális párbeszédet”, és maga is részt vesz a háromoldalú párbeszédben. Ez több **keretmegállapodáshoz** vezetett, amelyek közül néhány ma már az uniós jog részét képezi. Ezek az alábbi területeken a tevékeny időskor munkaerő-piaci vetületei szempontjából is rendkívül lényegesek lehetnek:

- Szülői szabadság
- Táv munka
- Részmunkaidős foglalkoztatás
- A kölcsönzött munkavállalók munkakörülményei
- Határozott ideig tartó munkaviszony

Párbeszéd folyik a szülői szabadság kiterjesztéseként (bármely eltartott családtag gondozása céljából) a hozzátartozó-ápolási szabadság létrehozásáról, valamint a gyermekgondozási célértékeknek és rendelkezéseknek a bármely eltartott személy gondozására történő kiterjesztéséről.

A szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló uniós rendelet (883/2004/EK) biztosítja, hogy a polgárok akkor is jogosultak legyenek a szociális biztonsági ellátásra, ha pályafutásuk során többféle joghatóság alá tartoztak, és hogy Unió-szerte bárhol élvezhessék a nekik járó nyugdíjat és szociális védelmet.

Az uniós jog azonban még nem védi hasonló módon az országok között mozgó személyek foglalkozási (második pillérhez tartozó) nyugdíjellátáshoz való jogát. Az 1998. június 29-i 98/49/EK irányelv biztosítja, hogy az országok között mozgó személyek az EU-ban bárhol foglalkozási nyugdíjjogosultságot szerezzenek, és ne részesüljenek kedvezőtlenebb bánásmódban, mint ha egy országon belül váltanának munkahelyet, azonban a **mobil munkavállalóknak a szerzett nyugdíjjogosultság felhalmozására és a foglalkozási nyugdíjrendszer elhagyását követően annak megtartására való jogát biztosító jogszabályok** még nem kerültek elfogadásra.

Ezenkívül két európai uniós irányelv védi a foglalkozási nyugdíjhoz való jogot – és nemcsak azokat, akik több országban vállaltak munkát. Az egyik (a 2003/41/EK) a foglalkoztatói nyugellátást szolgáltató intézményekről szól: rendelkezik a határokon átnyúló tevékenységek felügyeletéről és a belső piacon működő foglalkozási nyugdíjrendszerekre vonatkozó szabályokról. A másik, a munkáltató fizetésektől való mentesítéséről szóló (2008/94/EK) irányelv arra kötelezi a tagállamokat, hogy tegyenek intézkedéseket a foglalkozási nyugdíjjogosultság védelmére.

Az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés különösen fontos az idősek számára. A szociális biztonsági jogalkotás koordinálásáról szóló (883/2004/EK) rendelet az országok között mozgó személyek számára is egyenlő hozzáférést biztosít a kötelező egészségbiztosítási és egészségügyi ellátási rendszerekhez. Ezen túlmenően a határon átnyúló egészségügyi ellátásra vonatkozó betegjogok érvényesítéséről szóló (2011/24/EU) irányelv védi a betegeknek a más uniós tagállamokban való egészségügyi ellátáshoz szükséges információkhoz fűződő jogát.

3. *Hogyan támogatják az uniós strukturális és kohéziós alapok a tevékeny időskort?*

Az uniós költségvetés jelentős részét a munkahelyteremtés, a gazdasági fejlődés előmozdítását, illetve az EU társadalmi, gazdasági és területi kohéziójának megvalósítását célzó tagállami erőfeszítések támogatására fordítják. A tevékeny és egészséges időskor nélkülözhetetlen ezeknek az átfogó céloknak a teljesítéséhez, ezért előkelő helyet foglal el a támogatási programokban és projektekben.

Európai Szociális Alap (ESZA)

A 2007–2013 közötti programozási időszakban 75 milliárd euró költségből gazdálkodó ESZA a munkahelyek számának és minőségének fejlesztését tűzi ki célul, és ennek érdekében a készségfejlesztést és a foglalkoztatási kilátások javítását célzó kezdeményezéseket finanszíroz Európa-szerte (de különösen a kevésbé gazdag tagállamokban). Az Európai Bizottság megállapodik a finanszírozási prioritásokról, de nem vesz közvetlenül részt az egyes országok ESZA **irányító hatóságai** által kezelt projektek kiválasztásában.

Az **ESZA** jelentős forrása az idősök foglalkoztatásban való megtartásának előmozdítása terén megvalósuló innovációnak, kísérletezésnek és fejlődésnek. Az alap számos szerv kezdeményezéseit finanszírozta már az idős munkavállalók (át)képzése, a vállalkozások idős munkavállalók foglalkoztatására való felkészítése, valamint a munkaerőpiacon és a munkahelyeken érvényesülő életkoron alapuló megkülönböztetés elleni küzdelem terén.

Az ESZA olyan helyi és regionális projekteknek is támogatást nyújt, amelyek új és kreatív lehetőségeket vizsgálnak a szakmailag tevékeny időskor segítésére, és transznacionális hálózatokat hoz létre az ennek során kidolgozott bevált ötletek és szakpolitikák cseréjének ösztönzésére.

A Bizottság 2011 októberében javaslatot nyújtott be a jövőbeni kohéziós politika és ezen belül az ESZA szabályaira vonatkozóan. A javaslat az ESZA finanszírozásának összesen 84 milliárd euró növelését vetíti elő a 2014–2020 közötti programozási időszakban. A javaslat szerint a tevékeny és egészséges időskor előmozdítása az ESZA befektetési prioritásainak egyike lesz az új időszakban.

Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA)

Az **ERFA** a jelenlegi programozási időszakban (2007–2013) 201 milliárd euró költségből támogathatja az európai régiók általános gazdasági és társadalmi fejlesztését, elsősorban a leghátrányosabb helyzetű régiók segítése útján a regionális egyenlőtlenségek csökkentését, valamint a közszolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés javítását célzó kezdeményezéseket. Az ERFA nagymértékű finanszírozással járul hozzá a szociális és egészségügyi infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztéséhez, segítve a társadalom idősödésével járó egyes kihívások (többek között a szociális és egészségügyi ellátórendszerek átalakításával összefüggő problémák) nemzeti és regionális szintű kezelését.

Egy hálózat, amelynek célja az ESZA szerepének növelése a tevékeny időskor előmozdításában

Az **ESF-AGE hálózat** 14 uniós tagállam és régió hatóságából áll. Tagjai ismereteik és bevált gyakorlataik megosztásával iránymutatásokat és más eszközöket készítenek, próbálnak ki és terjesztenek, ezáltal segítve a szakpolitikai döntéshozókat és más érdekeltet az új programozási időszak kormenedzment-stratégiáinak előkészítésében, kidolgozásában és végrehajtásában.

Az európai területi együttműködés keretében az Interreg IVC alprogram és az URBACT program is támogat a tevékeny és egészséges időskorral összefüggő projekteket.

Két – az ERFA és a részt vevő tagállamok által közösen finanszírozott – alprogram különösen az olyan regionális fejlesztési kezdeményezésekhez nyújt támogatást, amelyek hozzájárulhatnak a tevékeny és egészséges időskor megvalósításához.

Interreg IV projekt a városban élő idősökért A Q-ageing („színvonalas időskor városi környezetben”) projekt kilenc város és szervezet együttműködése, amelynek keretében megosztják egymással a közszolgáltatások és a városi környezet javításával kapcsolatos információikat és ötleteiket, hogy ki tudják elégíteni a népesség idősödése miatt jelentkező új igényeket.

Az **Interreg IVC** alprogram számos kezdeményezést finanszíroz az idős vállalkozók, a nemzedékeken átívelő üzleti innováció, az egészségügyi technológiák, az önálló életvitel és a minden korosztály számára elérhető városok támogatására. Ezek a projektek egy olyan átfogó megközelítés részét képezik, amely a bevált gyakorlatok és új ötletek régiók közötti cseréje, valamint a stratégiai tervezés összehangolása útján járul hozzá a foglalkoztatással és növekedéssel kapcsolatos döntéshozatal színvonalának javításához.

Az **Urbact II** Urban II alprogramja városok közötti hálózatoknak nyújt támogatást a városok előtt álló legjelentősebb gazdasági, környezeti és társadalmi kihívások (különösen az idősödő népesség problémája) lehetséges megoldásainak feltárásához. A támogatott hálózatok többek között az idős munkavállalók városokban történő foglalkoztatása előtti akadályok felszámolásával, a városi akadálymentesítéssel és biztonsággal összefüggő kérdésekkel, valamint a fiatal nemzedék pozitív potenciáljának előmozdításával foglalkoznak.

A balti-tengeri régiót célzó program szintén ERFA-befektetések segítségével támogatja a fenntartható, versenyképes és területileg integrált határokon átnyúló szemlélet kialakítását. A program egyik célja az idősödés problémájának kezelése.

Példa: egy kölcsönös tanulást célzó Urbact II projekt

Az **ActiveAge** régióközi együttműködési projekt célja az volt, hogy tevékenyen segítse kilenc európai város kölcsönös tanulási folyamatát, amelyek így közös módszertanokat dolgozhattak ki, bevált gyakorlatokat oszthattak meg, és alkalmasabbá váltak a demográfiai változás kezelésére. A projekt olyan központi témákat vizsgált, mint „az életkor és a gazdaság” (különös tekintettel a munkában töltött évek számának növeléséhez szükséges feltételekre), „az életkor és a gondozás”, valamint „az életkor és a befogadás” (amelynek keretében az aktív polgári szerepvállalás és a megfelelő lakhatáshoz való hozzáférés biztosítása érdekében tettek lépéseket).

A Bizottság javaslata szerint a 2014–2020 közötti többéves pénzügyi keretben 376 milliárd eurót irányoznának elő a kohéziós politikai eszközök kiadásaira. A javaslat értelmében az ERFA-nak a strukturális alapok átfogó költségvetésén belül akár 183 milliárd euro is rendelkezésre állhat. A beruházási prioritások nagyjából tükrözik – és remélhetőleg előmozdítják – az Európa 2020 stratégia kiemelt céljait és kezdeményezéseit, amelyek a foglalkoztatással, a társadalmi részvétellel, illetve az egészséges és önálló életvitellel kapcsolatos célkitűzések mentén a tevékeny időskorhoz is szorosan kapcsolódnak.

Időskorral kapcsolatos együttműködés a balti régióban: a „Best Agers”

A „**Best Agers**” („szépkorúak”) kezdeményezés az 55 év felettiekre összpontosít. Célja a nemzedékeken átívelő innováció előmozdítása és a „szépkorúak” ösztönzése arra, hogy az üzleti élet és a készségfejlesztés terén a fiatalokkal együttműködve új ötleteket hozzanak létre, és megosszák velük tapasztalataikat és tudásukat.

Kohéziós Alap

A Kohéziós Alap nevű uniós pénzügyi eszköz azt a célt szolgálja, hogy minél nagyobb konvergencia alakuljon ki az Unió legfejlettebb és legfejletlenebb tagállamai között. Csökkenti a gazdasági és társadalmi különbségeket, és stabilizálja a tagállamok gazdaságait. A 2007–2013 közötti időszakra előirányzott 69,6 milliárd eurós költségvetést csak azokban a szegényebb tagállamokban használják fel, amelyek egy lakosra jutó bruttó nemzeti jövedelme (GNI) nem éri el a közösségi átlag 90%-át.

Az alap különösen környezeti és közlekedési infrastruktúra-projektet támogat ezekben az országokban. Az akadálymentes közlekedési rendszerek fejlesztésével az alap a tevékeny időskor támogatásához is hozzájárul. A 2013 utáni időszakban a kohéziós politika egyik fő célkitűzéseként határozták meg a közszféra reformját a szociális és egészségügyi ellátás terén, különös tekintettel az idősödő népességre.

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA)

A 2007–2013 közötti programozási időszakban 96 milliárd eurós költségvetéssel rendelkező EMVA a vidékfejlesztés támogatására szolgáló uniós pénzügyi eszköz. Az alap a mezőgazdasági és erdészeti ágazat versenyképességének javítását, a vidéki gazdaság diverzifikációját, a vidék környezeti körülményeinek fejlesztését és vonzerejének fokozását, valamint a vidéki térségekben az életminőség javítását célzó tevékenységeket támogat.

Küzdelem a vidéki térségekben élő idősök elszigetelődése ellen

A **Village Meeting Point** („falusi találkozóhely”) EMVA-finanszírozású projekt találkozóhelyet hozott létre az Idestrup dán faluban addig elszigetelten élő idős emberek számára. Az informatikai eszközökkel és képzéssel, fitnessközponttal, kávézóval és kisbolttal is büszkélkedő központ nagyban megkönnyíti a tevékeny időskor megvalósítását a közösségben.

Az **EMVA** többek között olyan projekteket is finanszíroz, amelyek elősegítik a szociális szolgáltatások és a szociális infrastruktúra fejlesztését a vidéki térségek idősödő közösségeinek javára. Sok vidéki térséget különösen érzékenyen érint a demográfiai változás: a fiatalok elvándorolnak, máshol keresnek munkát és tanulási lehetőséget, és a térségben főként az idősebbek maradnak.

A tevékeny időskor előmozdítását célzó, az EMVA keretében támogatható tevékenységek széles köre magában foglalja a tudás és az emberi potenciál szakképzés és tanácsadás általi fejlesztését, a nem mezőgazdasági tevékenységek irányába történő diverzifikációt és a vidéki térségekben nyújtott helyi szolgáltatások népszerűsítését (?).

A vidékfejlesztési programok az úgynevezett Leader-módszer-tanon alapuló projekteket is támogatnak. Ez a módszer a helyi partnereknek lehetőséget nyújt a konkrét helyi problémák – például a közösségek idősödésével, a munkalehetőségek hiányával vagy az időseknek nyújtott közszolgáltatások elégtelenségével kapcsolatos kérdések – kezelését célzó projektek kidolgozására.

A 2014–2020 közötti programozási időszakban az EMVA-ból nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról szóló rendeletjavaslatában (COM(2011) 627) a Bizottság különféle fellépéseket terjesztett elő a vidéki térségekben élő idősödő közösségek javára: ilyen többek között a tudásátadás és a tájékoztatás, a tanácsadási szolgáltatások, az alapvető szolgáltatások, a falumegújítás, a gazdaságok és vállalkozások fejlesztése, valamint a vidéki térségekben élők tevékeny időskorához kapcsolódó sajátos helyi fejlesztési stratégiák kidolgozása és támogatása a Leader-szemlélettel összhangban.

(?) Az RDP (vidékfejlesztési politikával kapcsolatos) projektadatbázis bemutatja az EMVA gyakorlati alkalmazását: http://enrd.ec.europa.eu/policy-in-action/rdp_view/en/view_projects_en.cfm

4. Kutatás és innováció

Az EU a tevékeny és egészséges idősor terén is jelentős szerepet játszik a kutatás és az innováció támogatásában és koordinálásában. Fő finanszírozási eszköze a hetedik keretprogram, azonban a kutatás és az innováció más forrásokból is támogatható. Az Unió ezenkívül olyan partnerségek létrehozását is ösztönözheti, amelyek az erőforrások összevonásával és a kutatási tevékenységek sikeresebb összehangolásával szinergiákat teremthetnek.

A hetedik kutatási és technológiafejlesztési keretprogram (FP7)

Az FP7 50,5 milliárd eurós összköltségvetéssel rendelkezik a 2007–2013 közötti időszakban, amiből olyan nemzetközi kutatási, technológiafejlesztési és demonstrációs projekteket társfinanszíroz, amelyek segíthetnek a globális tudáslapú gazdasággal összefüggő európai problémák megoldásában.

Az FP7 az EU összes kutatási kezdeményezésének átfogó keretét képezi, így azoknak is, amelyek a demográfiai változásra adható válaszokat keresnek. Számos kutatási ágazatán keresztül ⁽⁸⁾ a keretprogram a tevékeny és egészséges idősor terén is lenyűgözően sokféle tudományra, témára és eszközre – többek között a következőkre – kiterjedő projekteket támogat:

- az öregedésre irányuló alapkutatás, amely feltárja az időskor és a hosszú élet mechanizmusait,
- az idősebbek független életvitelét segítő technológiai innováció,
- digitális társadalmi befogadás és elektronikus egészségügy,
- akadálymentesebb tömegközlekedés,
- a munkában töltött éveket meghosszabbító ikt-megoldások,
- az idősebbek körében gyakori betegségek új kezelési módjai,
- közegészségügy és társadalomtudományok.

Az uniós finanszírozású projektek dokumentációja a **CORDIS** (a közösségi kutatás-fejlesztési információs szolgálat) weboldalán olvasható.

Multilinks (FP7 – Együttműködés – társadalom-gazdaságtan)

A Multilinks projekt a demográfiai változások, a nemzedékek közötti szolidaritás, a jólét és a társadalmi befogadás valós helyzetének kutatásával hozzájárult az összes korcsoport társadalmi kirekesztésének kockázatát csökkentő, sikeresebb szakpolitikai döntéshozatal megteremtéséhez.

A következő uniós kutatási és innovációs keretprogram, a **Horizont 2020** a Bizottság javaslata értelmében 80 milliárd eurós költségvetést kap a 2014–2020 közötti időszakra; fő célja az Európa 2020 stratégia egyik kiemelt kezdeményezése, az **Innovatív Unió** végrehajtása lesz. A keretprogram feladata, hogy innovatív ötletekből olyan áttörések szülessenek, amelyek megoldást kínálnak kulcsfontosságú társadalmi kihívásokra

– például a tevékeny idősorra – és versenyelőnyt biztosítanak a munkahelyteremtés és a növekedés előmozdításához. A keretprogramot egy az **Európai Kutatási Térség** továbbfejlesztését célzó intézkedéscsomag is kíséri. Az öregedéskutatás átfogó stratégiai ütemtervek segítségével határozzák meg.

A kohéziós politika a kutatás és az innováció szolgálatában

Az EU kohéziós politikájában kiemelt helyet kap az innováció, amint azt a 2007–2013 közötti programozási időszakban a kohéziós politikára vonatkozó közösségi stratégiai útmutatások is előírják. Az iránymutatások hangsúlyozzák, hogy a fenntartható fejlődés előmozdítása és a versenyképesség megerősítése érdekében bőséges forrást kell juttatni a kutatásnak és innovációnak (KTFI), a vállalkozástámogatásnak, az ikt-nek, valamint a munkavállalók képzésének és alkalmazkodóképességük fejlesztésének.

A 455 operatív program többsége innovációs intézkedéseket is tartalmaz, amelyek tervezett költségvetése 86 milliárd EUR (ebből mintegy 7 milliárd EUR az ERFA-ból és 14 milliárd EUR az ESZA-ból). A többszintű kormányzás elvén alapuló tervezési és kivitelezési rendszerű kohéziós politika egyedülállóan alkalmas az összes régióra kiterjedő, rendszerszintű innovációs szemlélet érvényesítésére.

Versenyképességi és innovációs keretprogram (CIP)

A 2007–2013 közötti időszakra jutó 3 621 millió eurós költségvetéséből a **CIP** innovációs tevékenységeket támogat, többek között az ökoinnováció és az ikt használatának továbbfejlesztése terén – különös figyelemmel a kkv-kra, amelyek sok esetben nehezen szereznek finanszírozást ilyen projektekhez.

A CIP kis- és középvállalkozásokat (kkv) támogat olyan innovatív tevékenységek kialakításában, amelyek kapcsolódnak a demográfiai változással összefüggő kihívásokhoz és lehetőségekhez, és megoldásokat kínálnak a tevékeny idősor támogatására.

A CIP három alprogramjának mindegyike közvetlenül is releváns lehet a tevékeny és egészséges idősorral kapcsolatos célkitűzések szempontjából:

1. A vállalkozási és innovációs programból (**EIP**) innovatív gyakorlatok finanszírozhatók az idősebbek foglalkoztatása vagy az idősebb fogyasztóknak szánt innovatív termékek kifejlesztése terén.
2. Az információs és kommunikációs technológiai politika támogatásának programja (**ICT-PSP**) ösztönzi az újszerű ikt-alapú szolgáltatások szélesebb körű kihasználását, többek között az egészségügy, az idősor és a társadalmi befogadás terén.
3. Az **Intelligens energia – Európa** program (**IEE**) keretében a zöld mobilitás terén nyújtott megoldások az egészséges idősor előtt álló akadályokat is csökkenthetik.

A Bizottság a 2014–2020 közötti időszakra javaslatot tett egy új, a vállalkozások versenyképességét és a kis- és középvállalkozásokat célzó, 2,5 milliárd eurós költségvetésű programra (**COSME**). Ez a program csak a **CIP** versenyképességgel összefüggő részét

⁽⁸⁾ Lásd: „Understanding the Seventh Framework Programme” (A hetedik keretprogramról érthetően), http://ec.europa.eu/research/fp7/index_en.cfm?pg=understanding

tartalmazná. Az innovációs szegmenst a Horizont 2020 programba csoportosítanák át.

InCasa (ICT-PSP)

Az InCasa projekt olyan ikt-alapú rendszert fejlesztett ki, amely a felhasználó-központú egészségügyi és környezeti megfigyelést kombinálja egy szakszolgáltatásokat nyújtó hálózattal, amely megvédi a törékeny idős embereket, és lehetővé teszi, hogy tovább éljenek saját otthonukban.

AENEAS (IEE)

Az Aeneas az idősödő társadalom energiahatékony mobilitását előmozdító európai referenciaprojektként kívánt szolgálni. A keresleti és a kínálati oldal fejlesztésével ösztönözte az idősebbek városi mobilitását.

Közös kutatásprogramozás

A közszerán belüli, illetve köz- és magánszféra közötti partnerségeken keresztül megvalósított közös programozás egyre fontosabb eszközt jelent az európai demográfiai változás kezelésében. Az ilyen önkéntes megközelítések célja a nemzeti szinten, különböző országokban és különféle kutatóintézetek által végzett kutatások közötti szükségtelen átfedések elkerülése.

A saját lakókörnyezetben való életvitel segítségét szolgáló közös program (AAL) az idősebbek életminőségét kívánja javítani. Ennek érdekében intelligens termékeket alkalmazó projekteket és távolból nyújtott szolgáltatásokat finanszíroz, többek között olyan ellátási szolgáltatásokat, amelyek javítják az idősök életminőségét otthon, a munkahelyen és általában a társadalomban. A 2008–2013 közötti időszakra előirányzott mintegy 700 millió eurós összköltségvetést felerészben állami (nemzeti és uniós) intézmények, felerészben magánszervezetek finanszírozzák.

ALIAS (AAL közös program)

Az ALIAS kifejlesztett egy olyan mobil robotrendszert, amely kommunikál az idős felhasználókkal és segíti mindennapi életüket, ezáltal előmozdítja az egészséges időskort és a független életvitelt.

Az EU és a tagállamok elindítottak két egyedi közös programozási kezdeményezést (JPI) is, amelyek célja a tevékeny és egészséges időskor elősegítése. Ezek – például közös kezdeményezések indítása útján – javítani kívánják az uniós és nemzeti kutatási programok közötti koordinációt és együttműködést.

A demográfiai változások sajátos kihívásaira és lehetőségeire válaszul a *More Years, Better Lives* („magasabb kor, jobb élet”) JPI új, több tudományterületen átvívelő tudásbázist kíván kialakítani, amely megalapozhatja a jövőbeni kutatást, innovációt és szakpolitikai döntéshozatalt.

A *Neurodegenerative Disease Research* („neurodegeneratív betegségekre irányuló kutatás”) JPI végső célja a

neurodegeneratív betegségek (elsősorban az Alzheimer-kór) kezelési módjainak feltárása. A kezdeményezés ösztönzi a betegség mélyrehatóbb megértését, valamint a korai diagnózis és kezelés eszközeinek (többek között a betegek és családjaik segítségét szolgáló struktúrák) kifejlesztését célzó együttműködést.

Az Alzheimer-kórra irányuló kutatásokhoz az *Innovative Medicines Initiative* (IMI) – egy kétmilliárd eurós költségvetésű, az Európai Bizottságot (FP7) és a Gyógyszeripari Gyártók és Egyesületek Európai Szövetségét (EFPIA) összefogó köz- és magánszféra-partnerség – is finanszírozást biztosít a biztonságosabb és hatékonyabb gyógyszerek kifejlesztésére szolgáló eszközök és módszertanok támogatására.

PharmaCog (IMI)

A PharmaCog páneurópai szakértői partnerség tagjai – akik egyébként egymás versenytársai lennének – együttműködnek azért, hogy jó minőségű gyógyszereket tudjanak nyújtani az Alzheimer-kórban szenvedőknek.

Európai innovációs partnerség a tevékeny és egészséges időskorért

A kísérleti szakaszban lévő európai innovációs partnerség a tevékeny és egészséges időskorhoz kapcsolódó kutatás és innováció felgyorsítását célozza. A partnerség szándéka, hogy 2020-ig két évvel meghosszabbítsa az átlagos egészséges élettartamot. Ez három előnnyel is járna: javulna az idősebbek egészségi állapota és életminősége, fenntarthatóbbá válnának a szociális és egészségügyi ellátórendszerek, és az innovatív termékekkel összefüggésben új üzleti lehetőségek és munkahelyek jönnének létre.

Ezt azáltal kívánja elérni, hogy elősegíti az érdekeltek bekapcsolódását a gyakorlati innovációt gátló akadályok felszámolásába a következő területeken:

1. megelőzés, szűrés és korai diagnózis;
2. gyógykezelés és ellátás;
3. az idősök tevékeny és független életvitele.

A partnerség tehát összevonja az adott területen meglévő forrásokat és szakértelmet, áthidalja a tudásbeli hiányosságokat, felgyorsítja az innovációs folyamatot, és segíti az új termékek és szolgáltatások terjedését. Mindezek érdekében felügyeli a meglévő uniós pénzügyi eszközök optimális kihasználását, összehangolását és hatékonyságát.

Az aktív és egészséges időskor témájával kapcsolatos európai innovációs partnerség *stratégiai végrehajtási tervéről* 2011-ben állapodott meg az érdekeltek alkotta irányító bizottság. A terv meghatározza a partnerség első konkrét lépéseit, amelyet 2020-ig különféle hatóságoknak, vállalkozásoknak és a civil társadalomnak kell megvalósítania. A fellépések célja:

1. olyan innovatív eljárások kidolgozása, amelyek biztosítják, hogy a betegek betartsák az orvosi utasításokat;
2. az elesések megelőzését, valamint az idősök korai diagnózisát támogató innovatív megoldások kidolgozása;
3. a funkcionális hanyatlás és a sérülékenység megelőzését célzó együttműködés, különös tekintettel a hiányos táplálkozásra;

4. az idősek krónikus betegségeinek kezelése terén sikeres integrált ellátási modellek – például a távoli nyomon követés – népszerűsítése;
5. az átjárható, ikt-alapú, független életvitelt szolgáló megoldások terjesztése globális szabványok kidolgozása útján;
6. az idősbárát és akadálymentes épületek, városok és környezetek létrehozását célzó innováció előmozdítása.

Az Európai Bizottság által közzétett, a **stratégiai végrehajtási terv előreviteléről szóló közlemény** megfelelő szabályozási és finanszírozási keret biztosításával, valamint az adatok és innovatív ötletek európai „témabörzsjének” létrehozásával kínál uniós támogatást e fellépések számára.

5. A nemzeti szakpolitikai döntéshozóknak biztosított uniós támogatás: összehangolt stratégiák és kölcsönös tanulás

A demográfiai változás megértése

A tevékeny idősor előmozdításához és az Európa 2020 stratégia céljainak teljesítéséhez elengedhetetlen a modern társadalmat érintő, eddig példátlan demográfiai változás mélyreható megértése. Az Európai Unió aktív szerepet vállal abban, hogy ösztönözze a tagállamokat, a régiókat és az érdekelteket a kihívások és lehetséges megoldások feltérképezésére, valamint ezáltal az idősödő népességben rejlő lehetőségek teljes kiaknázására.

Az **Európai Demográfiai Fórum** keretében 2006 óta kétévenként egybegyűlnek a legfőbb európai szakpolitikusok, érdekeltek és szakértők, hogy megvitassák a demográfiai változás kezelésének módjait. Az Európai Bizottság által közzétett, az **európai demográfiairól szóló jelentés** bemutatja a demográfiai változással összefüggő fő tényeket és számadatokat, és áttekinti a megfelelő szakpolitikai válaszlehetőségeket.

Az Európai Bizottság 2007-ben létrehozta a **demográfiai kérdésekkel foglalkozó szakértői csoportot**, amelyben minden tagállam képviselteti magát. A szakértők tanácsot adnak a Bizottságnak, különösen a Bizottság által 2006-ban közzétett szakpolitikai dokumentumban foglalt iránymutatások (lásd a keretes szöveget) végrehajtása terén. A Bizottság rendszeresen **szemináriumokat és a bevált gyakorlatok cseréjét célzó műhelyfoglalkozásokat** rendez a demográfiai kérdésekkel kapcsolatban, amelyek eredményeit munkája során a szakértői csoport is figyelembe veszi.

A családi jóléttel kapcsolatos kutatási feladatok kidolgozása

Az EAF keretében megvalósuló **FAMILYPLATFORM** projekt 18 hónapon át (2009 októberétől 2011 márciusáig) részesült támogatásban az EU hetedik keretprogramjából. A projekt áttekintette a meglévő kutatómunkát, és kijelölte, hogy mely kérdéseket kell vizsgálnia a későbbi kutatásnak az európai családok jólétének fokozása érdekében.

Az **európai szövetség a családokért** (EAF) 2007 óta biztosít fórumot az EU és a kormányzatok képviselői közötti ötlet-, tudás- és tapasztalatcseréhez. A cél olyan családbarátabb politikai intézkedések előmozdítása, amelyek segítségével az emberek – és főleg a nők – a demográfiai változás közepette (különösen gondozási feladataik megszaporodása mellett) megtalálhatják a munka és a családi élet közötti egyensúlyt.

Az európai év alkalmából az Eurostat átfogó adathalmazt tett közzé **Active ageing and solidarity between generations: A statistical portrait of the European Union 2012** („Az aktív idősor és a nemzedékek közötti szolidaritás – az Európai Unió statisztikai portréja, 2012”) címmel, amelyben a demográfiai helyzetről, a munkaerőpiacról, a munka és a nyugdíj közötti átmenetről, a jólétről, az egészségügyi ellátásról, az életkörülményekről és a társadalmi részvételről közöl statisztikákat. A szintén 2012 januárjában közzétett, a **tevékeny idősorról szóló**

Eurobarométer-felmérés áttekintést nyújt az európaiak olyan kérdésekhez való hozzáállásáról, mint az idősödés, a nyugdíjkorhatár, az önkéntes munka, az idősgondozás és az időseket szolgáló technológiai megoldások – és ezzel összefüggésben rávilágít néhány érdekes kulturális különbségre.

Az Európai Bizottság **Európa demográfiai jövője: kovácsoljunk lehetőséget a kihívásból!** című közleménye (COM(2006) 571) szakpolitikai megoldásokat határoz meg a demográfiai változások kezelésére, például a munka és a családi élet összeegyeztethetőségének javítása, a hosszabb és jobb minőségű szakmai pályafutás, a termelékenység növelése, a migránsok integrációjának javítása és a megfelelő szociális védelmi rendszerek működését hosszú távon biztosítani képes, fenntartható államháztartás terén.

Az európai foglalkoztatási stratégia

A szakmailag aktív idősor előmozdítása egyfelől a tevékeny idősorra irányuló program egyik kulcseleme, másfelől Európa jövőbeni gazdasági és társadalmi céljainak megvalósítása szempontjából is igen fontos. Megoldást kell találni azoknak a strukturális és magatartásbeli tényezőknek az elhárítására, amelyek akadályozzák az idősebb munkavállalókat a további aktív munkaerő-piaci részvételben.

A foglalkoztatáspolitikai tagállamok hatáskörébe tartozik. Az Unió azonban szerepet vállalhat a közös foglalkoztatási célkitűzések elérésében. Az Európai Bizottság felügyeli és segíti a tagállamok közötti kölcsönös tanulási folyamatot, amely az európai állások számának és minőségének a növelését célozza. Az **európai foglalkoztatási stratégia** a Bizottság átfogó elemzései és ajánlásai révén keretet⁽⁹⁾ biztosít az EU-tagállamoknak tapasztalataik és elképzeléseik megosztásához és a kölcsönös tanuláshoz.

Az Európa 2020 stratégia a foglalkoztatási ráta 75%-os növekedését irányozza elő 2020-ig a 20–64 éves európai férfiak és nők körében. Ennek elérése érdekében a Bizottság a tevékeny idősor terén olyan intézkedésekre ösztönzi a tagállamokat, amelyek a korai nyugdíjazási rendszerekkel szemben a foglalkoztatásban való megtartást és az idős munkavállalók újbóli munkaerő-piaci integrációját részesítik előnyben.

Az Európa 2020 stratégia egyik kiemelt uniós kezdeményezése az **új készségek és munkahelyek menetrendje**. A kezdeményezés rávilágít a gazdasági szerkezetváltással szemben különösen sérülékeny idős munkavállalók készségfejlesztésének fontosságára

⁽⁹⁾ Lásd a nyitott koordinációs módszert: http://europa.eu/legislation_summaries/glossary/open_method_coordination_en.htm.

és az idősek munkaerő-piaci helyzetének változásait (különösen a munkanélküliségből a foglalkoztatásba való visszatérést) támogató politikai intézkedések szükségességére. Ebben az összefüggésben az egész életen át tartó tanulás programja (18. o.) különösen nagy jelentőséggel bír.

2012 áprilisában a Bizottság új **foglalkoztatási intézkedéscsomagot** fogadott el, amely arra biztatja a tagállamokat, hogy ösztönözzék a munkaerő-piaci keresletet, csökkentsék a foglalkoztatással összefüggő adó- és járulékkerheket, valamint támogassák a készségfejlesztést a legnagyobb munkahely-teremtési potenciállal bíró területeken, így a zöld gazdaság, az egészségügyi szolgáltatások és az ikt terén. A Bizottság különös hangsúlyt fektet az egész életen át tartó tanulásra mint a foglalkoztatásbiztonság kulcstényezőjére.

Eurofound: az élet- és munkakörülményekkel kapcsolatos szakpolitikai tanácsadást nyújtó háromoldalú uniós ügynökség

Az „Európai Alapítvány az Élet- és Munkakörülmények Javításáért” elnevezésű dublini székhelyű ügynökség az európai élet- és munkakörülményekkel, ágazati kapcsolatokkal és változáskezeléssel kapcsolatban nyújt tájékoztatást, illetve kínálja fel tanácsait és szakértelmét az uniós szociálpolitika kulcsszereplőinek, többek között a kormányoknak, az EU intézményeinek és a szociális partnereknek. Az ügynökség kidolgozott egy a tevékeny időskorról szóló dokumentumcsomagot, amely elsősorban azt vizsgálja, mit kell megváltoztatni a munkahelyeken ahhoz, hogy az idősebb munkavállalókat meg lehessen tartani a foglalkoztatásban, továbbá elemzi a hivatalos nyugdíjkorhatár feletti munkaerő-piaci részvételét.

Nyitott koordinációs módszer a társadalmi befogadás és a szociális védelem terén

A szociális védelmi rendszerek, valamint a szegénységgel és kirekesztéssel kapcsolatos problémák mind a munkaerő-piaci részvétel, mind a közösségi szerepvállalás, mind pedig az egészség megőrzése szempontjából hatással vannak a tevékeny időskorra. A szociális védelmi rendszereknek és a foglalkoztatáspolitikának kölcsönösen támogatniuk kell egymást abban, hogy hosszabb távú munkavégzésre ösztönözzék és tegyék képessé az embereket, a szociális ellátórendszereknek és az egészségügyi és szociális szolgáltatásoknak pedig biztosítaniuk kell, hogy az idősek tevékenyen részt vehessenek a társadalomban, és függetlenül élhessenek.

Akárcsak a foglalkoztatás, a szociális védelemmel és befogadással kapcsolatos politika is a tagállamok hatáskörébe tartoznak. Az EU mindemellett a közös célok meghatározása és a kölcsönös tanulás elősegítése révén jelentős szerepet vállal a reformok támogatásában. Ez a folyamat a szociális védelem és társadalmi befogadás területén alkalmazott nyitott koordinációs módszer (OMC) ⁽¹⁰⁾. Az OMC kiterjed a nyugdíjakra, az egészségügyi ellátásra és a tartós ápolás-gondozásra, valamint a társadalmi befogadásra is. A következőkkel segíti a tagállamok munkáját:

1. közös célkitűzések;
2. a siker mérésére szolgáló közös mutatók;

3. jelentéstételi keret;
4. a teljesítmény összehasonlítására és a legjobb gyakorlatok kiválasztására felhasználható referenciáértékek.

A **Szociális Védelmi Bizottság** keretében végzett jelentéstétel segít az előrehaladás értékelésében, illetve a legfontosabb kihívások és a jövőbeni prioritások meghatározásában. A bevált gyakorlatok tagállamok közötti terjesztését és megvitatását kölcsönös értékelési szemináriumok segítik.

Érezhető hatás a szegénység elleni küzdelem és a társadalmi befogadás terén

Az **Európa 2020 stratégia célkitűzései** értelmében legalább húszmillió embert kell kiemelni a szegénységből és a kirekesztésből – ehhez pedig számos országban felül kell vizsgálni az idősek (és különösen az idősek nők) helyzetét.

A szociális védelem és a társadalmi befogadás területén alkalmazott nyitott koordinációs módszer támogatja a tagállamokat abban, hogy mindenki számára elérhetővé tegyék a társadalmi részvételhez szükséges forrásokat, jogokat és szolgáltatásokat, küzdjenek a kirekesztés és annak okai ellen, valamint hozzájárulást biztosítsanak a munkaerőpiachoz.

Az OMC folyamatán keresztüli kölcsönös tanulás és tapasztalatcsere támogatásán túlmenően az Európai Bizottság – az Európa 2020 stratégia hét kiemelt kezdeményezésének egyikeként – létrehozta a **szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni európai platformot**, amelynek célja, hogy minden szinten megerősítse a szegénység csökkentésére vonatkozó átfogó európai célok elérését szolgáló munkát. A platform különösen új partnerségek és a szociális innováció ösztönzésére, valamint a társadalmi befogadást támogató uniós források legjobb felhasználására törekszik.

A platform a **szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai éve (2010)** nyomán jött létre.

A szegénység elleni küzdelem belülről az Unió prioritásnak tekinti a hátrányos megkülönböztetés felszámolását és a fogyatékkal élők, az etnikai kisebbségek, a bevándorlók és más sebezhető csoportok integrációjának javítását. Mindez közvetlenül kapcsolódik a sebezhető idősek helyzetéhez. A szegénység és kirekesztés elleni platform ezzel összefüggésben különösen nagy figyelmet szentel az idősek migránsokat fenyegető társadalmi kockázatoknak, többek között sajátos nyelvi és kulturális szükségleteiknek és az őket különösen fenyegető szegénység és elszigeteltség kockázatának is.

A megfelelő, fenntartható és biztonságos nyugdíjakra irányuló átfogó stratégia

A megfelelő nyugdíjrendszerek jövőbeni fenntarthatósága a tevékeny időskor megvalósításának kulcskövetelménye lesz az elkövetkező évtizedekben. Sok idősek ember egyetlen bevételi forrása a nyugdíj; márpedig elegendő jövedelem híján nem tudnak teljes mértékben részt venni a társadalomban.

Az EU közös keretet hozott létre, amelyben a tagállamok megosztják egymással a nyugdíjakkal kapcsolatos ötleteket, ismereteket és tapasztalatokat. A folyamat ⁽¹⁰⁾ a következő közös célokat tűzte ki:

1. megfelelő nyugdíjjövedelem biztosítása mindenkinek a nemzedékek közötti és azokon belüli szolidaritás és méltányosság szellemében;
2. az állami és magánnyugdíjrendszerek pénzügyi fenntarthatóságának biztosítása a munkában töltött évek számának növelésével és a tevékeny időskor támogatásával;

⁽¹⁰⁾ Nyitott koordinációs módszer: http://europa.eu/legislation_summaries/glossary/open_method_coordination_en.htm

3. a nyugdíjrendszerek átláthatóságának garantálása és az egyéni, illetve társadalmi szükségletekhez való igazítása.

A **nyugdíjakról szóló 2010. évi közös jelentés** kiemelte, hogy további reformokra van szükség a foglalkoztatásban töltött tevékeny időszak elősegítése érdekében, különösen az idős dolgozó nők esetében. Az EU kölcsönös értékelésekkel segíti a nemzeti reformtörekvéseket.

Példák a kölcsönös értékelésre a nyugdíjak terén

2011-ben kilenc EU-tagállam értékelte a **támogatott nyugdíjrendszerek biztonságosságának és fenntarthatóságának kiegyensúlyozásával** kapcsolatos holland megoldást.

2011-ben tíz uniós tagállam értékelte a Németországban **az életút által a nők nyugdíjára gyakorolt hatás** terén végzett munkát.

2012. február 16-án a Bizottság elfogadta a **nyugdíjakról szóló fehér könyvet**, amely bemutatja, mit tehetnek az EU és a tagállamok azért, hogy – elsősorban a tevékeny időszak révén – megfelelő jövedelmet biztosítsanak a nyugdíjas életszakaszban. A javasolt intézkedések törekednek a munkában és nyugdíjban töltött évek közötti egyensúly javítására, és támogatni kívánják a kiegészítő nyugdíj-megtakarítási lehetőségeket.

Együttműködés az egészségügyi ellátás és a tartós ápolás-gondozás terén

Az egészségügyi ellátórendszerek és a tartós ápolási-gondozási rendszerek fontos szerepet játszanak az egészséges és független idősor megteremtésében. E rendszerekre azonban az idősödő társadalomban és a költségvetési nehézségek közepette igen nagy nyomás nehezedik.

E rendszerek megszervezése a nemzeti, illetve regionális szakpolitika feladata. Azonban egy uniós folyamat⁽¹⁰⁾ támogatja a tapasztalatcserét és a kölcsönös tanulást az alábbi célokat megvalósító megoldások feltárása érdekében:

1. hozzáférés – egy sor otthoni, közösségi és intézményi szolgáltatáshoz, beleértve azok megfizethetőségét vagy biztosítási fedezetét és a rövidebb várakozási időt is;
2. minőség – egyebek mellett az ellátási szintek közötti koordináció javítása és a rehabilitáció, illetve az otthoni ápolás előnyben részesítése révén;
3. fenntarthatóság – többek között az állami és magánfinanszírozás megfelelő kombinációja, a szolgáltatások összehangolásának javítása és az egészséges életmód népszerűsítése által.

Az EU kölcsönös értékeléssel és a nemzeti szakpolitikuskok nemzetközi tapasztalatokhoz való hozzáférést célzó projektek pénzügyi támogatásával segíti a tagállamok reformfolyamatait.

Az Unió azzal is támogatja a tevékeny és egészséges idősorkort, hogy mind intézményi, mind otthoni környezetben javítani próbálja a törekvő egészségi állapotú idősök ellátásának minőségét. Különös súlyt fektet az idősök bántalmazásának

megelőzésére. A 2007-es **egészségről és tartós ápolás-gondozásról szóló Eurobarométer-különjelentés** szerint az európaiak 55 %-a gondolja úgy, hogy sok idős embert bántalmaznak a gondozásukra hivatott személyek.

Példák a kölcsönös értékelésre az egészségügyi ellátás és a tartós ápolás-gondozás terén

2011-ben hét EU-tagállam értékelte a **bővülő ellátási igények és korlátozott erőforrások kezelésére** irányuló svéd módszert.

2009-ben nyolc uniós tagállam értékelte **az Alzheimer-kórban és kapcsolódó betegségekben szenvedő betegek magatartászavarainak a beteg otthonában történő kezelése** terén Franciaországban végzett munkát.

2008 márciusában az Európai Bizottság **Az idősök méltóságának megőrzése – az idősök bántalmazásának és elhanyagolásának megelőzése** címmel nagyléptékű konferenciát rendezett a jelenleg megértése és annak felszámolására Európa-szerte eredményesen alkalmazható módszerek bemutatása céljából.

Ezt követően az Európai Parlament kísérleti fellépést javasolt, ezért az Európai Bizottság pályázatot írt ki olyan projektekre, amelyek tárgya az idősökkel szembeni bántalmazások közegészségügyi és tartós gondozási rendszerek útján történő nyomon követése és a megelőzés terén bevált gyakorlatok meghatározása.

Kísérleti projekt az idősökkel szembeni visszaélések ellen: három uniós finanszírozású projekt

EuROPEAN – az idősök bántalmazásának és elhanyagolásának megelőzését célzó európai referenciakeret, <http://www.preventelderabuse.eu>

MILCEA – az idősökkel szembeni visszaélések nyomon követése az állami egészségügyi és tartós ápolási-gondozási ellátórendszerek útján az Európai Unióban, <http://www.milcea.eu>

WeDO – európai partnerség az idősök jólétéért és méltóságáért, <http://www.wedo-partnership.eu/>

A Bizottság egy **ABUEL** elnevezésű fellépést is finanszírozott, amely a közegészségügyi cselekvési program keretében nemzetközi felmérést végzett az ilyen visszaélések gyakoriságáról.

A **Daphne uniós program** küzd a gyermekek, fiatalok és nők elleni erőszak minden formája ellen, valamint védi az áldozatokat és a veszélyeztetett csoportokat. A program keretében az idősök bántalmazásának felszámolását célzó tevékenységeket is támogattak. A cél az ilyen visszaélések (beleértve mind a fizikai bántalmazást, mind a pénzügyi kizsákmányolást) felderítésének, nyomon követésének, kezelésének és visszaszorításának fejlesztése. Az **Eustacea** nevű Daphne-projekt keretében kidolgozták a **hosszú távú gondozásra és segítségre szoruló idős emberek jogainak és kötelességeinek európai chartáját**.

A DAPHNE program: a családon belüli bántalmazás elleni küzdelem

A **Breaking the Taboo 2** projekt célja az egészségügyi és szociális szakemberek felkészítése az idős nőkkel szembeni családon belüli erőszak elleni küzdelemre. Előprojektje nyomán jelent meg 2008-ban a **Breaking the Taboo** („A tabu megdöntése”) című jelentés.

Az életkoron alapuló megkülönböztetés elleni küzdelem

A megkülönböztetés ellen nemcsak a fent bemutatott jogszabályokkal lehet harcolni. Uniós szinten sokat segítenek azok a tevékenységek is, amelyek elmagarázzák az embereknek és tudatosítják bennük az életkoron alapuló megkülönböztetés jelenségét (gyakran a diszkrimináció más formáival együtt), illetve az egyénekre és társadalomra gyakorolt kedvezőtlen hatását. A Bizottság:

- 2003 óta finanszírozza a **A sokszínűségért, a diszkrimináció ellen** című kampányt, amely filmek, képek és írott dokumentumok közzétételével küzd az előítéletek ellen és hívja fel a figyelmet a megkülönböztetésre, illetve az utóbbi ellen küzdő vonatkozó jogszabályokra.
- Támogatja a **hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelemmel foglalkozó szakértői csoportokat**, amelyek elősegítik a társadalmi-gazdasági kérdésekkel, jogszabályokkal, esélyegyenlőségi szervekkel és felelős kormányzással kapcsolatos elemzések és információk tagállamok közötti cseréjét. A csoportok ezenkívül ellenőrzik a bevált gyakorlatokat, és kiadványokat is közzétesznek, többek közt az életkoron alapuló megkülönböztetés és a foglalkoztatás témájában.
- 2009-ben megbízást adott **az Európai Unióban tapasztalható megkülönböztetéséről szóló Eurobarométer-különjelentés** elkészítésére, amely feltérképezte a közvéleménynek a jelenségről alkotott álláspontját. A jelentés szerint a polgárok úgy vélik, hogy a munkakeresés során az életkor jelenti a leggyakoribb hátrányt.

A Bizottság **Megkülönböztetésmentesség és esélyegyenlőség: megújított kötelezettségvállalás** című közleményében elkötelezte magát a megkülönböztetés különféle formái (többek közt az életkoron alapuló diszkrimináció) elleni küzdelem mellett. A Bizottság törekszik arra, hogy az életkoron alapuló megkülönböztetés tilalmát módszeresen beépítsék az összes szakpolitikába.

Ezenfelül finanszírozza a **nemzeti sokszínűségi charták európai szintű cseréjének platformját**, amely a vállalkozásokat arra ösztönzi, hogy önként kötelezzék el magukat a sokszínűség mellett. A platform tagjai olyan szervezetek, amelyek népszerűsítik és végrehajtják a nemzeti sokszínűségi chartákat, és a sokszínű (idősebbeket is magában foglaló) alkalmazotti állomány előnyeinek tudatosításával terjesztik a diverzitás sikeres kezelésének kultúráját.

Esélyegyenlőség a fogyatékosokkal élőkhöz

Noha az időskor nem azonos a fogyatékosokkal, ahogy öregsünk, meredeken nő a testi vagy szellemi sérülések kockázata. A tevékeny időskor előmozdítása szempontjából fontos annak a nagyszámú idős embernek a támogatása, akiknek a környezeti akadályokon felül valamilyen típusú fogyatékosággal is meg kell küzdeniük.

A fogyatékosügyi politika elsősorban a tagállamok hatáskörébe tartozik. Mindemellett az EU arra törekszik, hogy hozzáadott értékkel gazdagítsa a tagállami politikát a bevált gyakorlatok terjesztése és az (elsősorban innovatív projektekből származó) kölcsönös tanulás előmozdítása által. Az Unió így kívánja teljesíteni a fogyatékosokkal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény (lásd: 5. o.) kapcsán tett kötelezettségvállalását is.

Az **európai fogyatékosügyi stratégia 2010–2020** részleteiben kidolgozza a fogyatékosokkal élők foglalkoztatásában, illetve a gazdasági és társadalmi életben való részvételét akadályozó tényezők felszámolását célzó uniós szintű fellépéseket és eszközöket. A stratégia a következő témákra terjed ki:

1. Akadálymentesség – mindenki számára akadálymentes tervezés az épített környezet, a közlekedés, az információ és a kommunikáció kialakítása terén, európai szabványok kidolgozását is beleértve. (Lásd a tervezett európai akadálymentesítési intézkedéscsomagról szóló részt [6. o].)
2. Részvétel – többek közt a társadalmi, kulturális és politikai életben.
3. Egyenlőség – a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmódról szóló uniós irányelv (6. o.) fontos szerepet játszik a fogyatékoson alapuló diszkrimináció elleni küzdelemben; az ilyen megkülönböztetés hátráltatja a szakmailag tevékeny időskort.
4. Foglalkoztatás – a szakképzés, oktatás és akadálymentes munkahelyek létrehozását célzó projektek (lásd 8., 18. és 19. o.), valamint a megkülönböztetés tiltó jogszabályok (6. o.) támogatása.
5. Oktatás és képzés – egyenlő hozzáférés az oktatáshoz és az egész életen át tartó tanuláshoz az élet minden szakaszában (18. o.).
6. Szociális védelem és társadalmi befogadás – a megfelelő tagállami rendszerek biztosítását célzó kölcsönös tanulás (lásd 14–15. o.).
7. Egészség – beleértve a magas színvonalú egészségügyi ellátáshoz való egyenlő hozzáférést (15. o.) és az egészséges időskorhoz elengedhetetlen rehabilitáció és preventív ellátás előmozdítását (11–12. o.). Az Unió a munkahelyi egészségvédelmet és biztonságot is támogatja annak érdekében, hogy csökkenjen a rokkantsághoz és függőséghez vezető balesetek száma (7. o.).

A fogyatékos emberek európai napja (december 3.) az érdekeltek és szakpolitikusok összefogásával támogatja ezeket a célokat.

A nemek közötti egyenlőség stratégiája

Az Európai Bizottság kettős megközelítést alkalmaz a nemek közötti egyenlőség megvalósítása érdekében: egyfelől kifejezetten erre a célra irányuló intézkedéseket (többek között jogszabályokat és figyelemfelhívó fellépéseket) vezet be, másfelől pedig beépíti a **nemek közötti egyenlőség szempontját** az összes uniós szakpolitikai területbe, különösen az Európa 2020 stratégiába és a nyugdíjreformba.

A nemek közötti egyenlőtlenség és a két nem között az egész életút során alkalmazott különbségtétel miatt az idős nőknek alacsonyabb a nyugdíja, és jobban veszélyezteteti őket a szegénység. Ráadásul ők nyújtják és veszik igénybe a legtöbb ellátási szolgáltatást. Az ilyen egyenlőtlenségek csökkentésével az EU hozzá szeretne járulni ahhoz, hogy az idősebb nők és férfiak egyaránt tevékeny, egészséges és méltóságteljes életet élhessenek.

A Bizottság 2010-ben a **nők chartája** és a **nemek közötti egyenlőségre vonatkozó keretstratégia (2010–2015)** útján erősítette

meg kötelezettségvállalását e téren. A tagállamok fejlődését a következő eszközökkel igyekeznek segíteni:

- a nők és férfiak közötti egyenlőségről szóló éves jelentések közzétételével,
- a nemek közötti (esély-)egyenlőség előmozdításával és érvényesítésével foglalkozó uniós szintű **struktúrák** – például a nemek közötti egyenlőség általános érvényesítésével foglalkozó magas szintű csoport, illetve a férfiak és a nők közötti esélyegyenlőséggel foglalkozó tanácsadó bizottság – létrehozásával,
- a nemek közötti egyenlőséggel foglalkozó szakértői hálózatok felállításával.

A férfiak és a nők közötti esélyegyenlőséggel foglalkozó tanácsadó bizottság 2011-ben véleményt fogadott el a következő címmel: **A tevékeny idősor és a nemzedékek közötti szolidaritás nemi vetülete.**

A nemek közötti egyenlőséggel foglalkozó szakértői hálózatok 2011-ben jelentést tettek közzé a következő címmel: **A tevékeny idősorkort és a nemek közötti egyenlőséget célzó politikák: a nyugdíjkorhatár körüli nők és férfiak foglalkoztatási és társadalmi integrációja.**

A nemekkel kapcsolatos problémákkal számos bizottsági közlemény, európai parlamenti állásfoglalás és tanácsi következtetés foglalkozott olyan területeken, mint a **béregyenlőség, a nők és férfiak közötti esélyegyenlőség az aktív és méltóságteljes idősödés tekintetében, valamint a nők szerepe az idősödő társadalomban.**

Szociális innováció

Az EU támogatja, sőt egyre fontosabb tényezőként kezeli és a társadalmi-szociális változások új és kreatív megoldási forrásának tekinti a szociális innovációt, amely új módszereket keres többek között a tevékeny idősor előmozdítására. A támogatás keretében előkészítési finanszírozást biztosít az új kezdeményezéseknek, finanszírozza a sikeres kisléptékű projektek kiterjesztését, és kezdeményezi a bevált gyakorlatok és innovatív ötletek megosztását a régiók és országok között.

A szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni európai platform (az Unió kiemelt kezdeményezése) részét alkotja a szociális innovációval kapcsolatos európai kezdeményezés, amely a szociális reform tényeken alapuló megközelítésének kidolgozását célozza. Ez több meglévő uniós alpból – többek között az Európai Szociális Alpból (lásd 8. o.) és a Progressből (lásd alább) finanszírozza a vonatkozó fellépéseket. A szociális innováció fontos eleme az Innovatív Unió kiemelt kezdeményezésnek (11. o.) is.

A Bizottság által a 2014–2020 közötti időszakra elfogadott ESZA- és ERFA-rendeletjavaslat is kitér a szociális innovációra. A tagállamok és a régiók immár dönthetnek úgy, hogy beruháznak a szociális innovációba, és e célra forrásokat különíthetnek el a strukturális alapokból. A Bizottság 2012 nyaráig szociális innovációs útmutatót fog közzétenni az európai régiók számára.

Az Unió foglalkoztatási és társadalmi szolidaritási programja (Progress)

A 2007–2013 közötti időszakra 743,25 millió eurós költségvetéssel rendelkező Progress különféle fellépéseket, köztük

tanulmányokat, jogi és szakpolitikai képzéseket, civil szervezetek alkotta hálózatokat, nemzetközi cseréket és figyelemfelhívó kampányokat finanszíroz. Többek között az alábbi tevékenységekkel segíti a tevékeny idősorra irányuló programot:

- a munkából a nyugdíjba való átmenettel kapcsolatos tényalapú politikák kidolgozása,
- a megkülönböztetésmentességgel, a sokszínűséggel és a nemek közötti egyenlőséggel foglalkozó szakértői hálózatok létrehozása,
- a jogászok és szakpolitikusok továbbképzése a megkülönböztetésmentesség és a nemek közötti egyenlőség témájában,
- az akadálymentesség európai helyzetéről szóló tanulmányok készítése és az európai akadálymentességi díj kiosztása,
- szociális innovációs projektek.

A Progress az európai idösszervezeteket egybefogó **AGE Platform Europe**, illetve a nemek helyzetével, a fogyatékkal és egyéb kérdésekkel foglalkozó hasonló hálózatok társfinanszírozásával is hozzájárul az idősök szempontjainak figyelembevételéhez.

A Bizottság a 2014–2020 közötti időszakra javaslatot tett a Progress utódjának szánt Társadalmi változás és innováció programra, amely egyesítené magában a Progress, az Európai Foglalkoztatási Szolgálatot (EURES) és a **Progress uniós mikrofinanszírozási eszközt.**

Közegészségügyi prioritások, a testmozgás népszerűsítése és finanszírozása

Az egészségügyi politika kialakítása a tagállamok hatásköre, mindemellett az Unió segíthet a közegészségügyi problémák megértésében és megoldásában, a betegségek megelőzésében és a kockázatok kezelésében. Az EU igyekezik felhívni a figyelmet az egészséges és tevékeny idősorhoz kapcsolódó célkitűzésekkel összefüggő kulcsfontosságú közegészségügyi prioritásokra is.

Az uniós **egészségügyi stratégia (2008–2013)** három célkitűzése:

1. az egészség védelme az öregedő Európában;
2. a polgárok védelme az egészséget fenyegető veszélyektől;
3. a dinamikus egészségügyi rendszerek és az új technológiák támogatása.

Az Európai Tanács 2008-ban közzétett következtetéseiben sürgette a tagállamokat és a Bizottságot, hogy dolgozzanak ki **az életkorral összefüggésbe hozható degeneratív idegrendszeri betegségek, különösen az Alzheimer-kór elleni küzdelemre irányuló eredményes közegészségügyi stratégiákat**, 2009-ben pedig ajánlásokat tett a **betegbiztonságnak és az egészségügyi ellátással összefüggő fertőzések megelőzésének** biztosítására.

Az Európai Bizottság két közleményt tett közzé **Távorvoslási rendszerek és szolgáltatások**, illetve **Az Alzheimer-kórra és más demenciákra irányuló európai kezdeményezés** címmel e két, a tevékeny és egészséges idősor szempontjából lényeges terület fejlődésének ösztönzése érdekében.

A sport területén az Európai Unió szerepet vállal az egészségmegőrzést célzó testmozgás népszerűsítésében, amely a tevékeny és egészséges idősor megalapításának is egyik eszköze. A Bizottság **fehér könyvet (2007)** és **közleményt (2011)** tett közzé a sporttal összefüggésben, amelyben elismeri a testmozgás társadalmi és gazdasági hasznosságát. A Tanács által létrehozott, sporttal, egészségvédelemmel és részvétellel foglalkozó

szakértői munkacsoport is dolgozik a testmozgás népszerűsítésén. Közzétette például az **EU fizikai aktivitásra vonatkozó iránymutatását**, amely külön részben foglalkozik az idősebbeknek nyújtott szolgáltatásokkal. Jelenleg új uniós szakpolitikai kezdeményezést készítenek elő ezeknek az iránymutatásoknak a nemzeti szintű alkalmazását illetően. 2009-ben, majd 2012-ben is biztosítottak forrásokat a tevékeny időskort és a **testmozgást támogató nemzetközi projektek finanszírozásához**.

A Bizottság továbbá egészségügyi bizottságokat és szakértői csoportokat hozott létre a legfontosabb nemzeti, regionális és helyi érdekeltek közötti eszmecsere és tanulás előmozdítására olyan fontos, az egészséges időskorral összefüggő területeken, mint a **dohányzás, az elhízás, a túlzott alkoholfogyasztás és a rák**, valamint a **táplálkozáshoz és testmozgáshoz, a HIV/AIDS-hez, az egészségbiztonsághoz és a tájékoztatáshoz** kapcsolódó együttműködési mechanizmusok.

Az egészséges élettartam meghosszabbítása és az egészséges időskor segítése érdekében az EU speciális **egészségügyi programja** 2008 és 2013 között 321 millió eurót biztosít az egészségmegőrzést és az e téren fennálló egyenlőtlenségek felszámolását célzó, valamint többek között a betegbiztonság és az egészséggel kapcsolatos tájékoztatás terén tett fellépésekre. Több más uniós finanszírozási program – különösen a kutatás terén (lásd 10. o.) – is rendelkezik közegészségügyi vetülettel.

A Bizottság javaslatot tett az új **„Egészségügy a növekedésért” program (2014–2020)** bevezetésére, amely az Európa 2020 stratégia célkitűzéseire, különösen a foglalkoztatásra, az innovációra és a fenntarthatóságra összpontosít. A program konkrétan támogatni kívánja az aktív és egészséges időskor témájára vonatkozó európai innovációs partnerséget (11. o.). Az új uniós oktatási, képzési, ifjúsági és sportprogramra vonatkozó bizottsági javaslat, az **Erasmus mindenkinek (2014–2020)** sportról szóló fejezete hangsúlyt helyez az egészségmegőrzést célzó testmozgás népszerűsítésére.

A hozzáférés és a mobilitás javítása

A közlekedés az egyik legfontosabb uniós közös politika. A fő célja a személyek és áruk szabad mozgásának biztosítása a belső piac támogatása érdekében. Mindemellett a szakpolitika olyan mobilitási kérdésekkel is foglalkozott, amelyek lényegesek lehetnek az időszedő emberek munkahelyi és társadalmi aktivitásának megőrzésében.

A **városi mobilitás uniós cselekvési terve** (2009) előmozdítja az időszedő társadalom polgárait összpontosító integrált közlekedési megoldások megvalósítását. Különösen támogatja a városi közlekedés környezetbarátabbá tételét, akadálymentesítését, az utasok jogait és az intelligens közlekedési rendszereket. Az EU többféle finanszírozási csatorna, többek között a **hetedik keretprogramon belüli közlekedési együttműködés** (lásd 10. o.), a regionális fejlesztési alapok (8. o.) és az **Intelligens energia – Európa** program (10. o.) révén támogatja az innovatív projekteket, valamint a tapasztalatok és ismeretek tagállamok és régiók közötti megosztását.

Annak érdekében, hogy ösztönözze az európai városi környezet további akadálymentesítését, a Bizottság támogatja az **„Akadálymentes Város” (Access City) európai díj** kiosztását olyan városok munkájának elismeréseként, amelyek sokat tesznek a mindenki számára megközelíthető környezet biztosításáért, beleértve a fizikai környezetet, a közlekedést, az információs és

kommunikációs technológiákat és rendszereket, illetve más létesítményeket és szolgáltatásokat.

A tevékeny időskorhoz szükséges az árukhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés is (az előkészületben lévő jogszabályokat lásd a 6. oldalon). Az Unió **fogyasztóügyi politikai stratégiája** (2007–2013) konkrét kihívásként és lehetőségként nevezi meg a kereskedők és szolgáltatók számára az idős vásárlók számának növelését. A stratégiát közvetlenül támogatja a **fogyasztóvédelmi politika területére irányuló közösségi cselekvési program** is, amely a fogyasztók egészségét, biztonságát, gazdasági és jogi érdekeit védő tevékenységeket finanszíroz. Ennek nyomán dolgozzák majd ki az új európai fogyasztóügyi stratégiát és a fogyasztóvédelmi cselekvési programot (2014–2020), amely egyértelműen a középpontba állítja az időseket.

A tevékeny időskort a szociális turizmust előmozdító innovatív projekt is támogatja. A **Calypso program** a fődényen kívüli turizmust támogatja, ami kedvező mind a hátrányos helyzetű csoportoknak, akik másként esetleg nem tudnának üdülni, mind pedig a régióknak, amelyek a foglalkoztatás és a növekedés szempontjából nagyban függenek az idegenforgalomtól. A nyugdíjas vagy 65 év feletti idősök a kezdeményezés egyik konkrét célcsoportját alkotják.

A tevékeny időskort szolgáló ikt-megoldások támogatása

Az információs és kommunikációs technológiák (ikt) egyre fontosabb szerepet játszanak a tevékeny időskor támogatásában. Az internet és az új technológiák gyakran költséghatékony és könnyű hozzáférést biztosítanak az információkhoz, árukhoz és szolgáltatásokhoz, a társas kapcsolattartáshoz, valamint a demokratikus és polgári folyamatokhoz. Az Unió támogatja olyan megvalósítható ikt-megoldások gyakorlati kifejlesztését, amelyek segítik az idősök tevékeny és egészséges életvitelét.

Az ikt és az időszedés terén a Bizottság 2007-ben elindította az **információs társadalomban jólétben töltött időskorra irányuló cselekvési tervet**, amelynek célja az idősök számára új, elérhetőbb ikt-termékek és -szolgáltatások biztosítása terén kínáló lehetőségek kihasználása. E megoldások egyfelől az élet minden területén támogatják a tevékeny és aktív időskort, másfelől munkalehetőséget teremtenek a gazdaság egésze számára.

Az információs társadalomban jólétben töltött időskorra irányuló cselekvési terv szerves részét képezi az **e-integrációra vonatkozó európai i2010 kezdeményezésnek**, amely azt hivatott biztosítani, hogy az ikt-ágazat és a közintézmények javítsák a hátrányos helyzetű csoportok hozzáférést az ikt-termékekhez és -szolgáltatásokhoz. A stratégia a 2008-ban közzétett **A mindenki számára hozzáférhető információs társadalom felé** című közlemény nyomán jött létre, amely javaslatokat fogalmazott meg az elektronikus hozzáférhetőség, ezen belül különösen a fogyatékkal élő és idős emberek internethez való hozzáféréseinek javítására.

A nagyívű uniós **digitális menetrend (2020)**, az Európa 2020 stratégia egyik kiemelt kezdeményezése az ikt-megoldásokban az innováció, a gazdasági növekedés és a fejlődés megerősítése terén rejlő lehetőségek jobb kiaknázását tűzte ki célul. A kezdeményezés különös hangsúlyt fektet az ikt-megoldásoknak a **digitális jártasság és készségek, az e-egészségügy és a távorközlési rendszerek és szolgáltatások** terén való alkalmazásában rejlő lehetőségekre, amely segítheti az idősök szükségleteinek kielégítését. Egyedi fellépések révén javítja az idősöknek és a fogyatékkal élőknek az informatikai szolgáltatásokhoz való

akadálymentes hozzáférést, ezáltal hozzájárul a tevékeny időskorral kapcsolatos célok eléréséhez.

Ezeket a kapcsolódó cselekvési terveket különféle uniós finanszírozási programok – nevezetesen az **FP7-ICT** (lásd 10. o.), az **ICT-PSF** (11. o.), az **AAL** (11. o.), az **EIP** (11. o.), és az **ERFA**-alprogramok (9. o.) – is támogatják.

Az egész életen át tartó tanulás ösztönzése

Az egész életen át tartó tanulás azáltal segíti a tevékeny időskort, hogy hozzájárul azoknak a készségeknek és kompetenciáknak a kifejlesztéséhez, amelyekre az embereknek a foglalkoztatáshoz és a teljes értékű társadalmi részvételhez szükségük van. Az oktatáspolitikai tagállami hatáskör, azonban az EU is dolgozik azért, hogy az idősödő társadalomban az oktatás minél inkább hozzájárulhasson az átfogó uniós gazdasági és társadalmi célok eléréséhez. Az **Oktatás és képzés (ET) 2020** program biztosítja ennek az európai együttműködésnek a stratégiai keretét.

A szakképzésért felelős európai miniszterek a megerősített európai együttműködés terén 2020-ig kijelölt prioritásait a **bruges-i közleményben** határozták meg. A közlemény kifejezetten kitér az idős munkavállalók készség- és kompetenciafejlesztésének fontosságára. A **felnttorkori tanulásra vonatkozó megújított európai cselekvési program** az idősök szempontjából jól tervezett oktatási rendelkezések fontosságát hangsúlyozza a tevékeny, autonóm és egészséges időskor tekintetében. A szakpolitikai folyamat előmozdítása és irányítása érdekében az Európai Bizottság tanulmányt készített a tanulás által a tevékeny időskorban betöltött szerepről és a nemzedékek közötti tanulásról. A tanulmány következtetései segítenek majd abban, hogy meg lehessen határozni, melyek a legfontosabb összetevői a tanulás által az idősödő társadalomban játszott szerepnek és mi következik belőle Európára nézve.

Az **egész életen át tartó tanulás uniós programja** (LLP) egyrészt szakképzési kezdeményezések útján segíti a szakmailag tevékeny időskort, másrészt a személyes készségek fejlesztése révén támogatja az idősök tevékeny közösségi életét és otthoni életvitelét. A projektek nemcsak a diákokat és tanulókat, hanem a tanárokat, oktatókat és az érintett szervezeteket is célba veszik. A 2007–2013 közötti időszakra előirányzott közel 7 milliárd eurós költségvetésből az LLP az élet minden szakaszában cserék, tanulmányutak és közösségépítő tevékenységek útján támogatja az emberek tanulási lehetőségeit. Az egész életen át tartó tanulás programja az **Erasmus mindenkinek** (2014–2020) program keretében folytatódik majd. Az új programjavaslat ambiciózus terveket tartalmaz a közös európai oktatási és képzési problémák megoldására. A program részét képezi a felnttorktatás és ezen belül az élet késői szakaszában folytatott tanulás is.

A **Grundtvig** program az LLP-nek kifejezetten a felnttorktatást támogató ága. Egyik célja az idős emberek személyes készségeinek, függetlenségének és a társadalomhoz való hozzájárulásra való képességének fejlesztése.

Grundtvig-támogatás a tanuló idősöknek

Az **EuBiA** kommunikációs és tapasztalatcseré-lehetőségeket biztosít a tanuló idősök elérése és lehetőségeik kiterjesztése érdekében. A projekt egy útmutatót is kidolgozott arról, hogyan lehet az idősebbeket bevonni az oktatásba, és hálózatot hozott létre az érintett szakemberek számára.

Egy érdekes Grundtvig-kezdeményezés, az **idősök önkéntességi programja** közvetlenül segíti a közösségre tevékeny időskor megvalósítását: felhívja a figyelmet arra, hogy az idősök milyen hasznos munkát végezhetnek önkéntesként külföldön, ami egyben a nemzedékek közötti szolidaritást is megerősíti.

A szakmailag tevékeny időskor előmozdítása szempontjából szintén hasznos LLP-összetevő a **Leonardo da Vinci** szakképzési program, amely alkalmas mind az idősök képzése, mind az idős munkavállalók iránti kereslet támogatására.

Cedefop: a szakoktatási és szakképzési politikák kidolgozását támogató uniós ügynökség

A Szalonikiben székelő Európai Szakképzés-fejlesztési Központ (Cedefop) projektet indított az idős munkavállalók javára. A projekt új kutatások útján új nézőpontból közelíti meg az idősödést és a munkavégzést, és szakpolitikákat javasol a tevékeny időskor területén a korai nyugdíjba vonulás visszaszorítása és a munkában töltött évek számának növelése érdekében.

Zárszó

Amint ebből a kiadványból is kiderül, az Unió számos különböző módon támogatja a tevékeny időskort és a nemzedékek közötti szolidaritást, és számos területen fokozni is kívánja ez irányú erőfeszítéseit. Az is látható azonban, hogy ezzel összefüggésben nagyon sokféle problémával kell foglalkozni, és a munka javát a tagállamokban – nemzeti, regionális és helyi szinten, illetve kollektív szerződésekről folytatott egyeztetések keretében – kell elvégezni.

Az EU sokat tehet a tagállamok reformtörekvéseinek segítéseért – az e kiadványban bemutatott finanszírozási eszközök és programok többsége azonban nagymértékben keresletvezérelt. A tevékeny időskor kérdéskörét nem lehet felülről lefelé irányuló folyamat keretében megoldani, ahol az Unió kezdeményez és diktálja a teendőket a tagállamoknak. A tevékeny időskor előtt álló akadályok nagy részét a szubszidiaritás elvével összhangban kell legyőzni, azaz az egyes tagállamoknak kell lépéseket tenniük állampolgáraik javára.

Az e kiadványban bemutatott szakpolitikai eszközök mindemellett megkönnyítik az Unió és a tagállami hatóságok, illetve a különböző országokbeli szakpolitikások és érdekelttek közötti partnerségek munkáját. Az uniós szakpolitikai eszközök eredményességét e szereplőknek a tevékeny időskor segítése iránti elkötelezettsége fogja meghatározni. Az új megoldásokkal kapcsolatos elképzeléseik megvalósítása során számíthatnak az EU támogatására azok tesztelésében és annak biztosításában, hogy a bevált gyakorlatok széles körben elterjedhessenek az Unióban.

Európai Bizottság

Tevékeny idősor és nemzedékek közötti szolidaritás – az EU támogatásával

Luxembourg: Európai Unió Kiadóhivatala

2012 – 19 oldal – 21 x 29,7 cm

ISBN 978-92-79-25128-3

doi:10.2767/68105

Ez a brosúra bemutatja, hogyan támogatja az Európai Unió a tevékeny idősorot, és bizonyosságot tesz az EU erős elkötelezettségéről. Reméljük, hogy e kiadvány még eltökéltebb fellépésre ösztönzi a tagállamokat a tevékeny idősor támogatása terén, biztosítva, hogy a nemzedékek közötti szolidaritás kiállja a népesség idősödésének próbáját.

Ez a kiadvány nyomtatott változatban elérhető az EU összes hivatalos nyelvén.

HOGYAN JUTHAT HOZZÁ AZ EURÓPAI UNIÓ KIADVÁNYAIHOZ?

Ingyenes kiadványok:

- az EU Bookshopból (<http://bookshop.europa.eu>);
- az Európai Unió képviselőin és küldöttségein keresztül. A képviselők és küldöttségek elérhetőségeiről a <http://ec.europa.eu> weboldalon tájékozódhat, illetve a +352 2929-42758 faxszámon érdeklődhet.

Megvásárolható kiadványok:

- az EU Bookshopból (<http://bookshop.europa.eu>).

Előfizetéses kiadványok

(az Európai Unió Hivatalos Lapjának sorzatai, az Európai Bírósági Határozatok Tára stb.):

- az Európai Unió Kiadóhivatalának forgalmazó partnerein keresztül (http://publications.europa.eu/others/agents/index_hu.htm)

Foglalkoztatás, Szociális Ügyek és Társadalmi Összetartozás Főigazgatósága
kiadványait az alábbi címről töltheti le vagy rendelheti meg:

<http://ec.europa.eu/social/publications>

Feliratkozhat továbbá az Európai Bizottság ingyenes
Szociális Európa e-hírlevelére az alábbi címen:

<http://ec.europa.eu/social/e-newsletter>

<http://ec.europa.eu/social/>

Kiadóhivatal

ISBN 978-92-79-25128-3

9 789279 251283